

7-13 iunie 1995

H.-R. PATAPIEVICI

Eternitatea s-a născut la sat

pag. 11-12

Senatorul Adrian Păunescu a umplut ieri seară (5 iunie) ecranele televizoarelor. Cu vocea sa declamatorie, care pentru o parte a cetățenilor acestei țări vine din propria lor tinerețe, el a anunțat că va părăsi Parlamentul dacă în Tratatul româno-ungar va fi inclusă (așa cum a anunțat ministrul de Externe Teodor Meleșcanu) Recomandarea 1.201.

În fapt, Teodor Meleșcanu specificase (într-o ușoară, dar perceptibilă modificare de atitudine a Guvernului român, în sfârșit un răspuns la presiunile exercitate din partea forurilor internaționale, a unor partide politice ori fragmente ale societății civile românești) că ar fi dispus să includă în Tratatul Recomandarea 1.201, dacă se vor da garanții că faimosul Punct 11 nu va fi interpretat ca o impunere a autonomiei teritoriale pe baze etnice. Premierul Gyula Horn se arătase gata de un compromis pe această temă în mai multe declarații oficiale, inclusiv în cele făcute la conferința de presă ținută la sesiunea Adunării Parlamentare a Consiliului European din aprilie 1995. De altfel, la o întrebare pusă în numele revistei „22”, premierul Ungariei a dat un sens exclusiv cultural autonomiei pomenită în respectiva Recomandare. Autonomia teritorială pe baze etnice urma să fie însă revendicată de voci din spectrul radical al politicienilor din UDMR la cel de-al patrulea Congres: o soluție nerealistă, raportată la opțiunea politică a majorității, și pe care, de altfel, nu o va susține nici unul dintre participanți.

Cel care, asistând la Congresul UDMR, a putut vedea cât de împărțite erau opiniile în privința autonomiei, chiar având rezerve (justificate) față de exagerările aripii radicale maghiare ori față de radicalizarea moderati-

lor, nu putea asista, în următoarele zile, decât cu dezgust și revoltă la revărsarea joasă de agresivități rostite în Parlament ori înnegrind paginile ziarelor. De la propunerea de arestare a participanților la Congresul UDMR pînă la scoaterea acestuia în afara legii, toate aceste aberații păreau anume făcute parcă pentru a justifica radicalizarea „părții maghiare” prin grosolănia extremismului românesc.

Într-un asemenea balet grotesc intră, desigur, și ultima declarație a senatorului Adrian Păunescu. De ce nu i s-a auzit glasul în discuția despre Re-

nim al insignifiantei minorității italiene, căruia nici la București, nici la Strasbourg nu i s-a auzit gura, 1 membru PSM (Adrian Păunescu)? Cit privește Convenția veche (inclusiv PAC și PL '93), ea este prezentă doar prin compromisul Valentin Gabrielescu.

Ca o țară mare ce se află, România are în Adunarea Parlamentară a Consiliului European 10 reprezentanți (Germania, Franța, Marea Britanie au 18, Spania, Polonia au 12, Ungaria doar 7). Dar, bineînțeles, nu numărul contează, ci calitatea profesională, capacitatea de a ține un discurs coe-

Mi s-a atras deja atenția că această delegație parlamentară, construită pe principiul antiselecției nu mai poate fi schimbată de acum înainte cu una cu două, fiind deja votată de Parlament.

Dar este greu de înțeles pentru orice om de bună-credință de ce imaginea României în context european trebuie construită cu non-valori sau extremiști. În această privință, delegația supleanților nu face excepție. Dau doar câteva exemple: PRM (Iuliu Ioan Furo), PSM (Silviu Șomlicu), PDSR (Augustin Botig-Grigută, Mircea Leonte, Miron Mănescu), PUNR (Horia Pop), UDMR (Borbély Emeric), minoritatea ucraineană (Ștefan Teaciu), PD (Adrian Vilău, unul dintre cei care au confirmat prin vot Legea caselor naționalizate). Fatalmente, deci, această aritmetică dezastruoasă a învins în votul din Parlament - cum altfel decât printr-o inabilitate crasă a Opoziției, la acea vreme probabil lipsită de experiență și, în plus, lipsită de solidaritate, cu mai totdeauna.

Cu acești oameni vom rămâne încă o vreme, invidiind pe față diplomația Ungariei (veșnică rivală), știința ei de a-și face lobby, dar continuând politica de endre a regimului Ceaușescu-de-după-închidere.

Și astfel te vezi din nou ajuns la scenariile care circulă pe seama României mai des în presa străină decât în cea autohtonă. De pildă cel despre echipa aflată la conducerea României care promovează naționalismul în beneficiul unei politici izolaționiste, pentru a menține România sub influența Moscovei, ce nu s-a resemnat să renunțe nici la înșingărată fostă Iugoslavie. Scenarii fanteziste, desigur, pe care nu se știe de ce realitatea se încapățânează să le tot confirme.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Aritmetică dezastruoasă

comandarea 1.201 ținută sub cupola Consiliului European? De ce nu s-a învrednicit senatorul Adrian Păunescu să pună întrebări pe această temă premierului Gyula Horn, așa cum au făcut alți colegi ai săi?

Și, de fapt, cum de s-a ajuns ca, în singura instituție europeană în care a avut șansa să intre, România să fie reprezentată, printr-o ciudată aritmetică, doar de 3 membri PDSR (Florin Rădulescu-Botici, Dumitru Buzatu, Mihai Golu), 1 membru PUNR (Adrian Moțiu, inițiatorul scrisorii de contestare a ambasadorului SUA la București, îngropată în tăcere fără a fi fost vrednică înțeleasă, așa cum se întâmplă cu lucrurile, de obicei, în România), 1 membru PRM (Ion Mocioj, care, de altfel, a și lipsit la votul respectiv, ca și reprezentantul quasi-ano-

rent într-o limbă străină, știința de a face un lobby, carisma, mobilitatea, modul de a te orienta într-un context în care acționează interese multiple, pentru a servi cu onestitate interesele țării tale, armonizându-le cu proiectul european. Pe Adrian Severin și pe Frunda György nu i-am amintit în lista de mai sus, pentru că, evident, ei răspund multora dintre cerințele enumerate. În contextul european sînt cei mai „vizibili” reprezentanți ai României. Acuzele la adresa lui Adrian Severin, iscate probabil și de revanșe personale, ascund cu greu ostilitatea guvernanților față de cel care, prin atuurile în Comisia Juridică și în Grupul Socialist, va avea un cuvînt greu de spus la monitorizarea angajamentelor luate de cei care conduc România.

N.C. MUNTEANU

Imaginea Parlamentului

Conferințe de presă, Casa Poporului, călătorii peste hotare, limuzine costisitoare, girofaruri, birocratie, dispreț față de legi, privilegii, complicități, tăceri vinovate, lux, mitocănie, mobilă stil, chiul sistematizat, body-guards, discursuri găunoase, demagogie, aroganță, sfidare, indiferență, ne-ruginare – sînt cuvintele care îți vin în minte ori de cite ori privești zbaterele, dezbaterile și, în general, activitatea parlamentarilor noștri. Și asta în timp ce Guvernul, incapabil de altceva, gestionează o criză care nu se mai sfîrșește, privatizarea nici măcar nu bate pasul pe loc, pentru că nu l-a făcut pe primul, corupția cangrenează pînă la os întreaga societate românească, funcționarii de bănci sînt arestați pe capete, au început să fie arestați și directorii Fondurilor Proprietății Private, mafiele locale și străine își fac de cap, angajîndu-se chiar în aprige lupte intestinale, Garda Financiară și mai toate instituțiile cu atribuții de control sînt debordate, Poliția – la fel, polițiștii fie se sinucid, fie sînt promovați.

Justiția, departe de a fi cu adevărat independentă, e și ea debordată. Nu-avem legile care ne trebuie, cele pe care le avem sînt vechi, cele noi sînt neaplicate pentru că sînt proaste sau la infinit interpretabile. Nu-avem legi pentru că parlamentarii noștri nu au timp să le ia în dezbateri pe cele care așteaptă, sînt prea ocupați cu ale lor. Într-o țară în care se muncește puțin, prost și inefficient, parlamentarii noștri sînt un năucitor exemplu negativ. Săptămîna lor de lucru începe luni la prînz și se termină joi, tot la prînz. Parlamentarii pleacă devreme „în teritoriu” și se întorc tîrziu tot de-acolo. Aleșii poporului se ocupă de problemele și necazurile alegătorilor. Numai că, iată, „Adevărul” a avut curiozitatea să-i vadă în acțiune pe parlamentari, acolo, în teritoriu. Supriza și nu prea. Majoritatea dintre ei strălucesc prin absența din birourile de circumscripție, altfel foarte bine utilitate. Oamenii își văd liniștiți de problemele personale și mai ales de afacerile personale.

Tot asta fac și în Parlament. Bătăia e în primul rînd pe privilegii. În ciuda „indiciei” de bun-simț de la Cotroceni, net împotriva dezvățului tantiemelor grase încasate de parlamentarii infipți ca niște căpușe în Adunările generale ale acționarilor și în Consiliile de administrație, aleșii își văd de-ale

lor, amînînd votarea respectivului articol de lege dacă nu pînă la calendele grecești, atunci măcar pînă la depunerea bilanțurilor pe anul trecut și încasarea milionelor cvenute.

Săptămîna trecută a fost votată, cu chiu cu vai, după dezbateri penibile, Legea caselor naționalizate. O lege făcută anume în disprețul cetățeanului și al „ocrotirii” proprietății private. O lege care consfințește cu nerușinare privilegiile și hoția. Dată fiind „miza”, evorumul a fost asigurat ca prin farmec. Parlamentarii și înalții funcționari de stat, ei și neamurile lor, care și-au însușit cu japecă apartamente, case, vile, le vor putea acum cumpăra în deplină legalitate. Că există un raport al Comisiei „Apartamentul” care demonstrează că locuințele respective au fost dobîndite prin înșelăciune, donații fictive și abuz de putere, nu a mai avut vreo importanță. Acesta e chipul și imaginea parlamentarilor noștri.

Iar dacă Legea caselor naționalizate a intrat în vigoare și a obținut la ușteală votul aleșilor naționali, nu același lucru se poate spune despre chinuata Legea accelerării privatizării. Grăbită s-o treacă prin Parlament (Guvernul simte în ceață răsuflarea rece a organismelor financiare internaționale, fără contribuția căroro economia românească ar intra în colaps), majoritatea parlamentară a speculat lacunele Constituției, conform intereselor proprii. Legea a trecut „la mustată”, grație sprijinului neașteptat al socialiștilor lui Tudor Mohora, dar fără să convingă exact Fondul Monetar Internațional, care a amînat din nou deblocarea împrumutului de 250 de milioane de dolari.

Și Opoziția? Avem în Parlament și o Opoziție? Avem, sigur că avem. Măcinată de propria neputință, de luptele intestinale și de orgoliile liderilor, redusă la proteste fără ecou, lipsită de voință și de unitate, fără programe și alternative credibile, Opoziția nu e decît un pilc de vultur care nu zboară.

Pe această imagine jalnică a Legislativului, Cotroceniul, proptea și cirja unui guvern cu desăvîrșire impotent, Cotroceniul care știe tot, veghează și supraveghează tot, n-are decît o țintă: realegerea. Cu orice preț. Chiar cu prețul prăbușirii. Iar prin preajmă – cine știe? – sînt probate să creadă că e nevoie de mîna forte. Situația pare coaptă.

Indiferent care va fi pînă la urmă deznoadămintul mișcărilor revendicative inițiate de energeticienii, mineri și ceferiști, un singur lucru este cert: marea masă a salariaților din economie nu se va alege cu nimic, pentru că nu are la îndemînă – precum energeticienii, minerii sau ceferiștii – instrumentele de presiune politică și economică. Iar situația din economia națională se va înrătăți încă și mai pronunțat, pentru că, dacă privilegiții vor primi ce doresc, aceasta se va face în lipsa resurselor reale, pe seama unor emisiuni monetare fără acoperire, deci pe seama reambalării inflației, rezechilibrării economiei și, bineînțeles, pe seama celorlalți salariați. Cît despre reformă, aceasta va mai pierde o rundă, pentru că actuala guvernare – și nu este vorba neapărat doar de actualul guvern, care se poate și schimba – va folosi fără îndoială prilejul spre a arăta că a fost obligată de însăși presiunea socială să mai temporizeze reforma.

Deznodămintul poate lua mai multe forme. Dar în esență este vorba de două variante.

preține finanțarea externă fără întreprinderea prealabilă a reformelor structurale convenite pe linia privatizării și asanării industriilor neviabile. Deja oficialii români, în frunte cu președintele Iliescu, vorbesc de prioritatea primirii banilor de la FMI și Banca Mondială, pentru a exista cu ce să se realizeze reformele structurale. Inconvenientul variantei ar fi găsirea unei echipe guvernamentale care să facă absolut același lucru precum cea a d-lui Văcăroiu, însă fără d-l. Văcăroiu. Și, după cum însăși domnia sa ne-a făcut să-l cunoaștem, d-l. Iliescu va prefera „continuitatea” și evitarea schimbărilor chiar și numai de formă, adică va alege pe mai departe varianta Văcăroiu. Dacă d-l. Iliescu și arcul majorității doresc în continuare o politică Văcăroiu, de ce s-ar mai strădui să caute un alt Văcăroiu, cînd d-l. Văcăroiu există.

Trebuie însă înțeleasă foarte clar situația. Blocarea reformelor structurale – adică a privatizării și asanării industriilor neprofitabile – pentru țineră în frîu a șomajului costă. Pe

ILIE ȘERBĂNESCU

La ce bun un alt Văcăroiu dacă Văcăroiu există?!

Prima este cea simplă: revendicările salariaților privilegiați ai epocii post-decembriste – respectiv cei care, prin pozițiile monopoliste ale întreprinderilor în care lucrează, au la dispoziție pîrghia șantajului – sînt satisfăcute. Cabinetul Văcăroiu ar rămîne deci să ducă pînă la alegeri căruța economiei. Soluția este și comodă politic, d-l. Văcăroiu bucurîndu-se de sprijinul aliaților PDSR din „patruțelul roșu”. Inconveniente ar fi două: reambalarea inflației din cauza satisfacerii revendicărilor salariaților privilegiați și întreprinderea măcar a cîtorva pași pe calea reformei. Căci chiar fără acești cîțiva pași, FMI nu va debloca cea de-a doua principală tranșă din creditul convenit și, prin incidentă, se riscă a se bloca întreaga finanțare externă.

A doua variantă ar fi una spectaculoasă pentru imobilismul și lipsa de imaginație a actualei guvernări. Revendicările salariale ar fi refuzate și, în schimb, Guvernul s-ar da la o parte prin demisie sau prin demitere. Cum s-ar spune, d-l. Văcăroiu ar fi sacrificat pentru a salva Puterea. Din acest punct de vedere, este colateral dacă actualul val revendicativ al salariaților privilegiați ar fi fost sau nu montat tocmai pentru înlăturarea d-lui Văcăroiu. Gestiunea treburilor pînă la alegeri ar fi preluată de un guvern „tehnic”. Nemulțumirile sociale ar fi abătute asupra acestuia și nu s-ar mai îndrepta, cu vîză directă, asupra PDSR, „guvernului său” și Președinției. Marea găselniță ar fi că FMI-ului i s-ar putea spune că „motive obiective” au blocat reforma și i s-ar putea

termen scurt, aparent mai puțin decît reformele structurale în sine, deși, pe termen lung, cu mult mai mult și mai împovărat decît acestea. Puterea actuală gîndește însă strict numai pe termen scurt. Aproape doar din punct de vedere politic și electoral, considerentele economice fiind marginale. Costul legat de întreținerea industriilor neviabile este însă suficient de mare pentru a nu mai lăsa posibilități de a se crea resurse reale în vederea creșterii de salarii. Asemenea resurse nu sînt generate decît de schimbările de structură din economie, singurele apte a îmbunătăți performanța economică.

Așa că Puterea actuală, în perspectiva alegerilor de anul viitor, va subordona cîștigării acestora întreaga politică pe care o va promova. Deci nu va întreprinde nici o reformă structurală semnificativă care ar antrena eventual o creștere a șomajului. Cu FMI speră să se descurce întreprinzînd unele demersuri legislative și instituționale pe linia reformelor structurale, dar fără a ajunge la asanări industriale. Totodată, va încerca să amîne creșterile de salarii. Va oferi ceva salariaților privilegiați. Dar nu și mării mase a salariaților din economie. Și va încerca să-și asigure măcar unele rezeve, din care să poată proceda la sporiri mai generale de salarii numai anul viitor, înaintea alegerilor. Aceste obiective vor fi cu scrupulozitate urmărite, indiferent dacă în fruntea Guvernului va fi domnul Văcăroiu sau un alt domn Văcăroiu.

ERATĂ

Numărul 22 al revistei „22” conține, din păcate, citeva erori. Nu ne rămîne decît să vă cerem scuze și să le semnalăm:

- Gabriela Adameșteanu este autoarea articolului „Al patrulea Congres UDMR”, pagina 3;
- Corespondență din Chișinău este titlul rubricii pentru articolul lui Sorin Apostol, „Presă din Basarabia în mîngîna «independenței»”, pagina 11;
- Corespondență de la Strasbourg este titlul rubricii în care semnează Rodica Palade („România văzută de la Strasbourg”), pagina 5.

un radio actual

**TALK-SHOW-uri
LIVE**

FM 94,2 MHz

TOTAL

TELEFON: 637.37.896 637.55.85

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

Luni:
Portrete din gulagul românesc – Irina Corbu

Marți:
Cîinele de pază – Cornel Nistorescu

Miercuri:
Punct și virgulă – Carmen Bendovski

Joi:
Fiți întreprinzători – Bogdan Teodoriu

Vineri:
Taxiul de noapte – N.C. Munteanu

MARTI 30 MAI

• Președintele Iliescu cedează parțial sindicatelor

În urma întâlnirii cu liderii CNSLR-Frăția, Ion Iliescu a promis emiterea unui document care să nu împiedice o creștere reală a salariilor cu 10% în 1995. Mai multe centrale sindicale au anunțat declanșarea unor acțiuni de protest împotriva Ordonanței 1/1995, adoptată de Parlament, care prevede limitarea creșterii salariale.

• Critici la adresa UDMR

„Prin conținutul revizionist și tonul revanșard, dezbaterile din Congresul UDMR au dezvăluit public strategia viclenă a pașilor mărunți ai UDMR, ce vizează destrămarea statului român”, a apreciat purtătorul de cuvânt al PDSR. Și liderul PL '93 Dinu Patriciu a apreciat negativ deciziile Congresului UDMR, afirmând că „autonomia teritorială pe criterii etnice este o aberație”. Printr-un comunicat oficial, președintele PUNR, Gheorghe Funar, a cerut arestarea participanților la Congresul maghiarilor din România.

MIERCURI 31 MAI

• Comisia de control al SRI îl apără pe președinte

Senatorul Vasile Văcaru, președintele Comisiei parlamentare de control al SRI, a declarat, după audierea lui Virgil Măgureanu, că acuzațiile la adresa șefului statului privind apartenența sa la KGB sînt pure invenții.

• CE cere modificarea legislației locale în România

Congresul Autorităților Locale și Regionale din Europa, de lângă Consiliul European, a adoptat o rezoluție prin care se cere guvernului Văcăroiu alinierea legislației privitoare la administrația locală din România la standardele europene. Rezoluția a fost adoptată după dezbaterile „Raportului privind situația democrației în România”, care analiza situația celor 133 de primării și 98 de consilieri demisi de Executiv.

JOI 1 Iunie

• Conferința de presă a Președinției

Purtătorul de cuvânt al șefului statului, ambasadorul Traian Chebeleu, a criticat Raportul Voigt privind aderarea în trepte la NATO. Pe de altă parte, Președinția „consideră ca intolerabile tentativele de subminare a pilonilor de temelie ai statului român, stat național, unitar și suveran”, aceasta referindu-se la deciziile adoptate de Congresul UDMR.

• UDMR se apără de acuzații

Președintele UDMR, Markó Béla, a declarat că organizația pe care o conduce luptă pentru atingerea obiectivelor sale „prin mijloace parlamentare și prin respectarea independenței, unității și suveranității statului” și a acuzat „forțele care se mențin la suprafață prin planuri xenofobe și antimaghiare” de generarea tensiunilor interetnice, care se pot solda „cu izolarea țării și neîntregirea ei în structurile europene”.

VINERI 2 Iunie

• Ample mișcări greviste

Peste 37.000 de salariați ai RENEL și-au menținut demisiile înaintea anterior și au intrat în grevă, deși aceasta a fost suspendată de Curtea Supremă de Justiție. Cu unele excepții, sistemul energetic nu a fost afectat. Totodată, aproape 30.000 de mineri din bazinele Rovinari și Motru au intrat în grevă. Revendicările sin-

dicale au ca obiect Ordonanța guvernamentală nr. 1, care limitează creșterile salariale. Premierul Văcăroiu a arătat că Executivul nu va ceda presiunilor sindicale, măririle salariale fiind posibile numai prin sporierea eficienței, potrivit Ordonanței 1.

• Guvernul condamnă declarația UDMR

Executivul a apreciat că fiind „condamnabilă și contrară interesului țării declarația adoptată de Congresul UDMR, cu numai 6 voturi împotriva, în care se cere ca SUA să facă presiuni asupra României, în contextul prevederilor angajate pentru menținerea clauzei națiunii celei mai favorizate”.

SĂMBĂTĂ 3 Iunie

• Grevele au încetat, conflictul rămîne deschis

Greva lucrătorilor din sistemul energetic și cea a minerilor din bazinele Rovinari și Motru au încetat în dimineața acestei zile, fără însă ca revendicările sindicaliștilor să fie rezolvate în totalitate. În timp ce conflictul de muncă al energicienilor rămîne deschis (a încetat pentru a nu periclita securitatea sistemului național), minerilor li s-au promis creșteri salariale de 15%.

• Manolescu – candidat la președinție din partea PAC

Comitetul Național PAC a hotărît desemnarea lui Nicolae Manolescu drept „candidat de lux” al partidului la viitoarele alegeri prezidențiale. PAC a hotărît prezentarea mai multor oferte în campania electorală: „produse electorale de masă” – mesele specifice către electorat și „produse de lux” – respectiv, candidatul pentru Cotroceni. Manolescu a declarat că încă nu s-a hotărît dacă să accepte candidatura.

LUNI 5 Iunie

• SUA – dezamăgite de desemnarea Tratatului româno-ungar

Consilierul politic al secretarului de stat adjunct al SUA și director al Biroului de Politică pentru Europa și Canada, Dan Hamilton, aflat în vizită în România, a arătat că Statele Unite vor să joace rolul de observator activ în cadrul negocierilor dintre România și Ungaria privind semnarea Tratatului politic de bază.

• CDR va organiza un mare miting

În cadrul conferinței de presă a PNTCD s-a anunțat că împlinirea a 5 ani de la evenimentele din 13-15 iunie 1990 va fi marcată prin organizarea unui mare miting al Convenției. Evenimentele din iunie „sînt ca o marcă a regimului puterii din România”, a declarat prim-vicepreședintele PNTCD, Ion Diaconescu.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

PARLAMENT

Învățămîntul superior de stat va fi gratuit

Senatul a continuat săptămîna trecută dezbaterile asupra Legii Învățămîntului. Potrivit articolelor adoptate, elevii vor fi obligați să susțină, la terminarea primelor opt clase, un examen de capacitate la limba și literatura română, matematică, istorie și geografia României. În caz de nepromovare, examenul poate fi susținut în sesiunile următoare. Proba scrisă la matematică nu va mai fi obligatorie la examenele de admitere în liceele cu profil teoretic umanist, de artă, teologic și sportiv, elevii putînd opta pentru una din materiile de profil. La celelalte licee, concursul de admitere constă în probe scrise la limba și literatura română, matematică, limba și literatura modernă – pentru clasele cu predare în limba minorităților. S-a decis totodată ca în clasa I să fie înscriși numai copiii care au împlinit șapte ani în anul calendaristic respectiv. Senatorii au stabilit și probele pentru examenul de bacalaureat: limba și literatura română – scris și oral; limba și literatura maternă – scris și oral (pentru liceele cu profil teoretic real, informatic, pedagogic, tehnic, economic, administrativ, agricol, silvic, militar și transporturi). La liceele cu profil teoretic umanist, teologic, de artă și sportiv, absolvenții pot opta pentru o disciplină socio-umană – scris. Celelalte probe obligatorii sînt: o limbă străină studiată în liceu – oral, istoria românilor – oral și o probă orală la alegere între chimie, fizică, biologie, geografie, economie politică sau latină (scris).

Candidații se pot prezenta de cel mult 3 ori pentru susținerea bacalaureatului.

Potrivit art. 58 al proiectului, absolvenții de liceu care au obținut în ultimii doi ani distincții la olimpiade școlare internaționale, concursuri artistice sau sportive vor putea să se înscrie în învățămîntul universitar, fără a mai da concurs, la acele facultăți care au ca probe de concurs una din disciplinele la care au fost distinși.

Învățămîntul superior de stat va fi gratuit, cu excepția taxelor ce vor fi percepute pentru înscrierea în concursul de admitere, înmatriculări și reinmatriculări, reexaminări, repetenții sau repetarea examenului de licență. Taxele vor fi stabilite de către senatele universitare.

Codul Penal prevede pedepse agravante pentru calomnia prin presă

Miercuri 31 mai, Comisia juridică a Camerei Deputaților a finalizat dezbaterile asupra Codului Penal și a Codului de Procedură Penală.

Articolul 200 – referitor la relațiile între persoane de același sex – nu a fost modificat față de varianta Senatului. Conform acesteia, relațiile între persoane de același sex vor fi pedepsite cu închisoare de la 1 la 5 ani numai dacă fapta este săvîrșită în public sau dacă provoacă scandal public.

Deputatul țărănist Răzvan Dobrescu s-a pronunțat împotriva renunțării la forma veche a articolului, care prevedea pedepsirea în orice condiții a homosexualității, evocînd în acest sens și Memoriul Bisericii Ortodoxe Române. La vot, solicitarea d-lui Dobrescu a fost respinsă, dar ea va fi ridicată din nou la dezbaterile în plen.

În ce privește celebrele de acum articole 205 și 206, referitoare la calomnie și insultă, ele conțin, în varianta comisiei, alinaele noi, prin care pedeapsa este agravată dacă faptele sînt săvîrșite prin presă sau în public. În aceste condiții, insulta va fi pedepsită cu închisoare de la 3 luni la 2 ani, iar calomnia cu închisoare de la 6 luni la 3 ani. Ofensa adusă autorităților, dacă este săvîrșită prin presă, va fi pedepsită cu închisoare de la 6 luni la 4 ani.

Modificarea Codului de Procedură Penală care vizează admiterea ca probe în proces a înregistrărilor audiovizuale și a fotografiilor a fost criticată de reprezentanții din comisie ai Opoziției.

Alegerea CA al Televiziunii este tergiversată

Comisiile pentru cultură ale celor două Camere, întrunite luni 5 iunie în ședință comună, au respins toți candidații pentru Consiliul de Administrație al Televiziunii. Primul candidat supus votului a fost Alexandru Mironov, propus de Președinție. Parlamentarii Opoziției s-au opus desemnării lui, ceea ce i-a determinat pe reprezentanții coaliției majoritare să respingă toți candidații Opoziției: Ion Caramitru (PNTCD), Radu F. Alexandru (PD), Ludovic Orbán (PL '93), Stere Gulea (PAC), Gálfalvi Zoltán și Boros Zoltán (UDMR). Respins a fost și Mircea Hamza, candidatul Partidului Național.

Comisia a reușit însă să valideze candidații pentru CA al Radiodifuziunii: Alexandru Bertzi (PL '93), Valeriu Neagu (PD), Bolat Genan (minorități), Gheorghe Verman (propun de salariați instituției).

RALUCA STROE-BRUMARIU

EDITURA HUMANITAS

WALTER F. OTTO
ZEII GRECIEI
Imaginea divinității în
spiritualitatea greacă
(304 pagini)

„În venerația față de zeii vechilor greci ni se dezvăluie una din cele mai mari idei religioase ale omenirii – ba putem spune chiar: ideea religioasă a spiritualității europene (...). Ceea ce în alte religii e înfrînat și întrerupt poate fi admirat ca genialitate a vechilor greci: capacitatea de a vedea lumea prin prisma divinului – nu o lume visată, nu o lume cerută de legi sau o lume prezentată în chip mistic prin ciudate împliniri extatice, ci lumea în care ne naștem, din care facem parte, în care sîntem angrenați prin simțurile noastre și căreia-i sîntem datori, prin întregul nostru spirit, pentru toată bogăția și vivacitatea ei.”

Walter F. Otto

VLAD GEORGESCU

ISTORIA ROMÂNILOR DE LA ORIGINI PÎNĂ ÎN ZILELE
INOASTRE
(384 pagini)

„Construirea unui homo sovieticus român nu se putea realiza fără distrugerea și rescrierea valorilor naționale tradiționale; a fost deci nevoie de o masivă infuzie de valori marxist-leniniste, precum și de o campanie de masivă rusificare. Primele manifestări ale noului curs au fost Istoria României de M. Roller (1947), o completă revizuire a trecutului țării, a ideii naționale și a conceptului de patriotism, apoi studiul programatic al lui L. Răutu intitulat: Împotriva cosmopolitismului și obiectivismului în științele sociale (1949), o aplicare locală a jdanovismului și o vehementă incriminare a celor care „ascund putregăul cosmopolit în carapacea verbiagului despre specificul național”.

Vlad Georgescu

GABRIEL ANDREESCU

„Strategia fatală a șantajului internațional“?

În numărul anterior al revistei, simpatizatul literat, critic, militant civic, politician, deputat PAC Vasile Popovici a publicat un text ajuns la redacție la ultima oră. Conducerea revistei a decis să li facă totuși loc, intenționând să dea o replică în numărul următor. Fac eu acest lucru, în virtutea atitor asemănări care mă despart și a diferențierilor care mă apropie de fostul meu coleg de „punct 8” al Proclamației de la Timișoara.

Articolul lui Vasile Popovici, de fapt un pasaj din alocuțiunea ținută de el în Parlament, este, fatalmente, foarte bine scris. O atență aplicare a unui rețetar inteligent în care, așa cum li stă bine unui opozant, acuza „guvernului nostru” nu lipsește. Dar vreau să li spun prietenului meu Vasile Popovici că mesajele sale principale (proppuse cu știință literară cititorului) sînt – dacă el nu știe – următoarele:

1. Peste capul nostru, marile puteri au împertinena să-și împartă sferile fără să ne întrebe pe noi.

2. Un număr de „declarații revoluționare”, printre care ideea că „președintele Iliescu ar fi fost racolat de KGB, că nu e singurul dintre virfurile Puterii în această situație”, împiedică intrarea României.

3. Liderii UDMR emit „enorme pretenții” și folosesc denunțarea la Washington drept o armă de șantaj.

4. În sfîrșit, ca summum la toate, România se află sub „strategia fatală a șantajului internațional”.

Deși am aflat, repet, că și Guvernul pare a fi conștient de „perspectiva catastrofală pe care o deschide acest avertisment” (izolarea României operată de Adunarea Atlanticului de Nord) și că avem încă o dovadă a „slăbiciunii poziției noastre externe”, sînt obligat să observ că articolul deputatului PAC Vasile Popovici susține tezele aceluia spectru politic care sabotează de mai mulți ani transformarea României într-o țară europeană. El repetă teza penibilă a „șantajului internațional” contra României pe care numai cineva care a fost complet rupt de dinamica politică internațională din acești ani poate să o susțină cu seninătate. Oare nu-și amintește Vasile Popovici cum nici o țară din Europa ex-sovietică nu a fost privită cu asemenea simpatie în cancelariile occidentale ca România, după revoluția din decembrie? Oare nu înțelege Vasile Popovici că nici una dintre țările care au cerut intrarea în structurile euro-atlantice nu a oferit ca „probă de democrație” ceea ce a oferit originala noastră țară? – România fiind singura care posedă la activ un conflict etnic singeros cum a fost cel de la Tirgu-Mureș, o manipulare de forțe paramilitare care a ținut Bucureștiul trei zile sub teroarea a 12.000 de mineri, o mineriadă care a dat jon un guvern antipatizat de președintele Ion Iliescu, circa 35 de atacuri împotriva

unor comunități de romi. România este singura țară care are la guvernare naționaliști de cea mai dură speță, arată cele mai scăzute rezultate economice printre țările cu care se compară, are, la cinci ani de la revoluție, un singur tratat de bună vecinătate – doar cu Bulgaria. Și se poate uita felul în care Guvernul României își reneagă cu consecvență obligațiile asumate față de organismele internaționale, susținut de majoritatea formațiunilor politice românești, printre care și partidul d-lui Vasile Popovici? Dragă Bazil, eu văd în toate acestea o subminare internă, nu un șantaj internațional.

Continuu observațiile, notînd că marile puteri nu-și discută sferile de interes cerînd voie micilor state a căror politică vor să o influențeze. Din fericire însă, trăim într-o epocă în care statele pot face ceva pentru soarta lor. Dacă chiar dorim să scăpăm de influența rusească, de ce oare Ion Iliescu – căruia Vasile Popovici li oferă în textul său un subtil sprijin – nu a înțeles scrisoarea atît de clară a președintelui american (privind condiția pe care Statele Unite o pun României, dacă vrea să primească sprijinul lor), răspunzînd și apoi acționînd atît de prost?

Mai adaug că și eu cred că opțiunile UDMR de la Cluj nu au fost cele mai bine gîndite. Dar recunosc, de asemenea, în tonul superior-agresiv pe care Vasile Popovici li folosește la adresa UDMR (specific, în ultimul timp, PAC-ului, care li-a avut pe Radu Ceonten invitat special la Congresul său) unul dintre motivele pentru care UDMR se radicalizează și fac organizația să vadă soluții doar în reacțiile internaționale.

În sfîrșit, trebuie să-ți spun, dragă Bazil, că nu ne aflăm în fața unor declarații revoluționare privind racolarea lui Ion Iliescu și a altor personaje din virful Puterii de către KGB, ci de simple raționamente de bun-simț, despre care se spune că ar fi astăzi probate cu documente. Oare ai uitat ce se zvonea înainte de revoluție despre aripa oficială (sevizabilă) care proteja personaje cum ar fi Ion Iliescu ori Nicolae Militaru? Oare nu avem suficiente motive să vedem în comportamentul persoanelor amintite trădarea intereselor românești?

Dacă dl. Iliescu și colaboratorii săi vor să demonstreze contrariul, ei au posibilitatea să deschidă dosarele Securității, ale lor și ale altora, și să asigure o dezbatere publică asupra trecutului persoanelor-cheie din actualele structuri de putere. Aceasta ar servi cu adevărat valorile publice la care face referire Vasile Popovici. Mi se pare firesc, domnule deputat (dragă Bazil), să le cereți lor să facă o demonstrație asupra devoțiunii pe care o au pentru interesele românești și nu să blamați Occidentul și maghiarii – a căror afecțiune ori loialitate, paradoxal, o solicitați.

RODICA PALADE

Guvernul cedează în fața presiunilor Consiliului Europei

Congresul Puterilor Locale și Regionale din Europa (CPLRE) este cel de-al treilea organism oficial al Consiliului Europei, alături de Comitetul Miniștrilor și Adunarea Parlamentară. CPLRE a fost creat la începutul anului 1994, ca urmare a transformării Conferinței Permanente a CE (care exista de 33 de ani) în Congres. Acest „al treilea stîlp” al CE a apărut ca necesar întrucît democrația locală este pe cale să se instaureze în țările centrale și est-europene (devenite membre ale CE după căderea comunismului), iar în ceea ce privește Europa occidentală, rolul regiunilor devine tot mai important în cadrul Uniunii Europene. Președintele CPLRE este Alexander Tchernoff; Alain Chénard – vicepreședinte; Rinaldo Locatelli – secretar executiv; Josef Hofmann – președintele Camerei Puterilor Locale și Claude Haegi – președintele Camerei Regiunilor.

CPLRE este preocupat în primul rînd de instituirea unui sistem permanent de examinare a situației democrației locale în statele care și-au depus candidatura pentru intrarea în CE; în al doilea rînd, CPLRE își propune să supravegheze dacă statele membre ale CE pun în aplicare principiile Cartei Europene a Autonomiei Locale, conform angajamentelor pe care guvernele acestor țări și le-au luat atunci cînd s-au decis să adere la CE.

În acest ultim sens, România a constituit, în primăvara acestui an, subiectul unui prim proiect al CPLRE: este vorba de ancheta întreprinsă de o echipă de experți ai CE privind situația democrației locale în țara noastră, pornind de la valul de destituirii, suspendări și demisii ale primarilor alesi în 1992.

La cea de-a doua Sesiune Plenară a CPLRE (Strasbourg, 30 mai–1 iunie 1995), Giorgio de Sabbata (raportor) a prezentat un Raport și un Proiect de recomandare privind la democrația locală în România. Recomandarea, votată în plenul CPLRE în

ziua de 31 mai a.c., se adresează autorităților guvernamentale și parlamentare din România și se referă la:

- modificarea legii 69 a Administrației Publice Locale în sensul punerii ei de acord cu Constituția României și cu Carta Europeană a Autonomiei Locale, înainte de următoarele alegeri prevăzute pentru februarie 1996;
- repunerea în drepturi a primarilor și a aleșilor locali suspendați pe nedrept și acordarea de daune materiale și morale primarilor destituiți care au făcut proba nevinovăției lor;
- controlarea actelor aleșilor locali și nu a persoanelor respective.

În ceea ce privește Legea 18/1991 (a fondului funciar), se recomandă suprimarea articolului 17 și a HG nr. 728/1992, care lasă deschisă posibilitatea destituirii primarilor.

Referitor în arsenalul legislativ care permite exercițiul real al autonomiei locale, se recomandă accelerarea redactării și a adoptării următoarelor legi:

- cea a finanțelor și bugetelor locale și introducerea de criterii obiective pentru transferurile financiare către colectivitățile locale;
- Legea patrimoniului Consiliilor locale și a Consiliilor județene;
- Legea urbanismului;
- Legea privind statutul alesului local distinct de statutul funcționarului public;
- ratificarea Cartei Europene a Autonomiei Locale în paralel cu revizuirea Legii 69.

Recomandarea CPLRE se referă și la valorificarea ajutorului tehnic și/sau financiar, oferite de organizațiile internaționale, în special Consiliul Europei (programul LODÉ), Uniunea Europeană (programul PHARE), OCDE și Banca Mondială, pentru formarea aleșilor și a funcționarilor. (Guvernul României a respins în acest sens ajutorul UE, oferit prin programele PHARE.)

În sfîrșit, se recomandă ca autoritățile române să găsească remedii pentru disfuncțiile constatate de echipa de experți a CE:

- prefectul să respecte procedurile administrative, litera și spiritul legii;
- în cazul suspendării, alesul local trebuie să fie imediat informat asupra motivelor suspendării, astfel încît el să poată să se apere.

CPLRE se adresează Adunării Parlamentare a CE, în sensul de a susține punerea în practică a acestei recomandări prin stabilirea de legături necesare cu Parlamentul României; în cadrul monitorizării României, Adunarea Parlamentară a CE este solicitată să vegheze la acordarea priorității reformelor legislative solicitate de Congres.

CPLRE recomandă Comitetului de Miniștri al CE de a lua în considerare acest document și de a urmări modul în care autoritățile române înțeleg să le aplice.

Aflute în fața unui raport precis articulat, care a pus în lumină lipsa voinței politice de a avansa spre democrație, autoritățile române au reacționat prompt: ambasadorul Micu la Strasbourg a adresat CPLRE, din partea autorităților române, un mesaj prin care anunță că Guvernul avansează în procedură de urgență ratificarea Cartei Europene pentru Autonomia Locală și modificarea Legii 69. Nu s-a precizat însă dacă Guvernul a instituit și procedura de urgență pentru demiterea lui Octav Cozminc, cel care (firește, că nu doar din capul lui) a blocat pînă acum orice încercare de democratizare a comunităților.

PRECIZARE

Doamnă redactor-șef, Subsemnatul DORU COSMA vă rog să inserați în revista „22”, la un loc vizibil, mențiunea că titlul textului inserat în numărul 18/1995 al revistei „22”, la p. 1: „DORU COSMA: Problema caselor naționalizate. Curtea

Supremă de Justiție – complicată la jaf în problema caselor naționalizate”, aparține redacției iar nu autorului. Titlul unui articol face parte integrantă din articol și este ocrotit de dreptul moral al autorului, publicațiile avînd obligația de a respecta riguros titlul dat de autor.

Mențiunea: „Curtea Supremă de Justiție – complicată la jaf în problema caselor naționalizate” este prejudicială de două ori pentru subsemnatul: întii, pentru că nu reprezenta titlul dat articolului de către subsemnatul, iar în al doilea rînd, pentru că un atare titlu,

inserat pe prima pagină a revistei „22”, este de natură să jănească corpul judecătoresc al supremei instanțe, ceea ce nu a fost în intenția subsemnatului.

Vă mulțumesc, DORU COSMA

VII**SERVICII SECRETE**

UM 0215

instrument al acțiunilor SRI

Gelu Voican Voiculescu – un personaj cu halou paramilitar

Proiectată de la bun început ca escadron de purtători de bițe, UM 0215 s-a prelinis în umbra CFSN, dar ca avangardă a SRI, procedându-i fațete doctrinare. Cordonul ombilical dintre primele două structuri informative reformate după 1989 pare intact și astăzi. Tandemul SRI-UM 0215 va fi făcut casă bună cu Iliescu, de vreme ce a fost artizanul celor mai sângeroase episoade din convulsiva istorie a tranziției. Violențele acreditate în contul democrației și dezordinile consacrate în numele salvării naționale vor reitiera într-o infinitudine de scenarii teroarea anilor '90. Invocând cu obstinație criza de autoritate (irumpată, de fapt, din cea a legitimității), CFSN se va angaja într-un joc riscant, care va eroda implacabil imaginea eterată a echipei de arhangheli din Studiul 4 al TVRL, 22 dec. '89. UM 0215 va excoda pînă și faptele vechii Securități ceaușiste. Așa că pare de la sine înțeles ca un asemenea escadron al morții să fie patentat de un personaj pe măsură. Și acest personaj cu halou paramilitar, dar cu expresie de plutonier adjutant, năvălit în retorica unui astrolog de cantină minieră, dar pronunțînd invariabil sentințe sumbre, va fi Gelu Voican Voiculescu. Pare iarăși de la sine înțeles ca evenimentele din decembrie 1989 să fi proiectat din structurile abisale ale societății pe toți acei purtători ai stigmatului umilitei vindicative, mînuind cu îndeminare ghioaga sau verbul obraznic și îndemnînd la dezordine sau consens, în numele acelei ideologii pretins-revoluționare. Azi, atît pe_gra cit și staff-ul politic, private de noblețea unui instinct civic primar, s-au agregat în cluburi de revoluționari de profesie (o formă elegantă de simulare a clicii), împărțînd cu aceeași îndeminare, ca și pumnul sau verbul sentențios, butucurile și aprazarele pe care ni le pretind ca recompensă. Uluirea lui Gelu Voican Voiculescu de a se fi regăsit peste noapte într-o (imp)postură de salvator de națiune îi va conferi acele atribute inchiizitoriale care, pe 13 iunie, îl vor transforma în șef de batalion de pedeapsă, comandînd distrugerea *in corpore* a Opoziției. Credem că nu mai este necesar să convingem asupra faptului că UM 0215 este aruncată în vîltoare cu girul deplin al tandemului Iliescu-Măgureanu. Prima mînușă de protecție a SRI va fi, deci, UM 0215.

UM 0215 a fost concepută ca Direcție a Siguranței Statului

Nucleul UM 0215 se va forma din lucrători compromiși la revoluție, provenind din structurile Direcției Securității Municipiului București. Începînd din a doua decadă a lunii ianuarie 1990, colonelul Constantin Marin, din Direcția III Contraspionaj, și colonelul Axinte Ioan, ofițer de contrainformații din Sibiu, vor recruta primele cadre ale viitoarei UM 0215, care va activa pe lângă Poliția Capitalei. În provincie, structurile noi unități de informații se încheagă pe lângă inspectoratele județene de poliție.

Intenția explicită a lui Gelu V. Voiculescu a fost aceea de a crea din UM 0215 viitoarea Direcție a Siguranței Statului, însă sortii vor da cîștig de cauză SRI. În preajma datei de 28 ianuarie 1990, unitatea din capitală selectase deja circa 400 de ofițeri. Comandantul provizoriu al UM 0215 a fost colonelul Munteanu Ion, fost lucrător în Direcția I Informații Interne a DSS. La comanda unității este numit colonelul Calapod Florin (alias Cristescu Florin), veteran al celebrului Serviciu D (Dezinformare), totalizînd 22 de cadre, din care 20 de ofițeri. (Înainte de revoluție, Serviciul D se va contopi cu Central de Informații Externe – fosta DIE –, codificat UM 0544.) Comandantul Calapod va fi recuzat curînd de noile autorități și la comanda UM 0215 va fi adus colonelul Tache Viorel. Primul obiectiv de anvergură al UM 0215 va fi demantelarea PNTCD, apărut din neant și articulînd un limbaj politic care crea frisoane în Palatul Victoriei. Acțiunea de supraveghere informativă a PNTCD era asigurată printr-o vastă rețea de informatori, infiltrată adînc, începînd din anturajul președintelui Corneliu Coposu.

Începutul marilor manipulări

Ziua de 28 ianuarie 1990 n-a mai rezervat nici una din acele surprize stupide care au umilit autoritatea emanată pe 12 ianuarie. CFSN și Biroul Executiv al FSN (în care activa V. Măgureanu) au comandat, cu voci molcomite de dogmele populiste, acțiuni limpezi, vizînd înfierarea proletară a PNTCD. Masele vor fi tirite, începînd de acum, într-o afacere din care nu și-au mai revenit, se pare, nici astăzi. Acele tehnici simplissime ale manipulării, experimentate îndelung în Rusia bolșevică, dau sloganului potența unei arme apocaliptice. Ordinul de mobilizare a minerilor s-a transmis de la CFSN prin Paul Jerbas, participant la revoluție ca ofițer activ, apoi trecut brusc în rezervă și numit într-un post de decizie în CFSN. Înainte de a tranșa problema minerilor ni se pare prioritar – într-o ierarhie formală a bunului-simț – să denunțăm clandestinitatea strigătoare la cer în care evolua fără complexe UM 0215. Această mixtură de putere provizorie care a fost CFSN, aglutinînd competențe cînd politice, cînd militare, a păcătuit prin faptul că nu s-a definit juridic. A putut încălca astfel legea după bunul plac; și a încălcat-o timp de doi ani, cu o ură viscerală, focalizînd întregile ei energii malefice, pentru a-și spulbera oponentul care se țîșe din neunde. Clandestinitatea UM 0215 (menționată mult mai tîrziu, în Legea 39/1990, privind înființarea, organizarea și funcționarea CSAT) definește, de fapt, ilegalitatea flagrantă a fratricidiei politice a lui Iliescu, activînd pînă în ziua de astăzi după codul necris al unui comportament care s-a instituționalizat.

CORNEL IVANCIUC

Autorul își asumă întreaga responsabilitate pentru cele consemnate în serialul publicat în revista „22”.

Cititorii revistei „22” s-au arătat interesați atît de serialul lui Cornel Ivanciuc, cit și de persoana autorului. Acesta le răspunde cu următoarea autobiografie:

M-am născut la 13 august 1956 la Sighetu Marmăției, într-o veche familie de nobili români, menționată la 1366 în „Diplomele maramureșene”. Bunicul din partea tatălui s-a convertit la religia baptistă în anul 1920, într-un lagăr de prizonieri austro-ungari din Mongolia Sovietică. Tatăl, dat afară din învățămînt, a fost greșier, iar mama casnică. Am primit o educație austere, iar între 1970-1974 am practicat experiențe exotice într-un grup de bapțiști disidenți, care s-au convertit ulterior la religia mozaică. Am absolvit Liceul „Dragoș-Vodă” din Sighetu Marmăției, după care m-am înscris la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Am făcut armata la trupele de securitate, unde am fost chestionat de peste 20 de ori de ofițerii de contrainformații Chira Ioan, referitor la grupul disident din care am făcut parte și la străinii pe care i-am cunoscut. În universitate am fost chestionat de securistul Herța, de secretarul PCR Persică și de conferențiarul Beloszerov. Am fost exmatriculat din universitate după un an de studii. Am lucrat ca model plastic, ghid, zilier la CAP, culegător de fructe, salahor, timpilar mecanic, fierar, strungar, muncitor necalificat pe un șantier din Brașov, bîșnișar. Între 1980-1981 am executat o condamnare penală la locul de muncă, într-un combinat din Sighet. La 8 martie 1983 am părăsit Maramureșul și m-am angajat ca prospector la IPGG București. Între 1982-1991 am căutat petrol în Muntenia, Oltenia și Transilvania. În 1986 am debutat la revista „Ramuri”, cu proză scurtă. Am descoperit cîteva sute de așezări preistorice între Dunăre și Carpați și cele dintîi vestigii paleolitice din Depresiunea Maramureș, și am colaborat cu Institutul de Arheologie și cu Muzeul Maramureșean din Sighet. Colecțiile paleolitice le-am donat Academiei. În 1990 am publicat la Editura Academiei Române rezultatele cercetărilor mele paleolitice întreprinse între 1987-1990. Am lucrat la o bază din Argeș a întreprinderii de Prospecțiuni Geofizice, ca tehnician geofizician. La 18 decembrie 1989 am făcut investigație în întreprindere și am strîns semnături pe o listă de solidaritate cu muncitorii din Timișoara. Căutat fiind de Securitate, m-am ascuns la un prieten. La 21 decembrie am participat la demonstrațiile anticeaușiste din Piața Universității. Timp de două săptămîni am fost membru CFSN pe întreprindere. Mi s-a oferit o locuință în București pe care am refuzat-o, ca și propunerea de a fi lider sindical. Am participat la demonstrațiile din „Golania” timp de 45 de zile. Am fost arestat și reținut la Poliția Capitalei. M-am căsătorit cu traducătoarea Iulia Kreiner. Am participat la cel de-al XIII-lea Simpozion Internațional de Tracologie de la Satu-Mare, cu un studiu despre civilizațiile bronzului din Maramureș. Din 1991 am început să public la „Cașavenca” și „Tinerama”. Sînt membru fondator al Fundației „Academia Cașavenca”. Am două cărți de proză gata scrise, care așteaptă să vadă lumina tiparului. Am participat la un simpozion organizat de Centrul Internațional Ecumenic, cu studiul „Cetățile de scîrpăre – la originea azilului”. Studiez și aprofundez cunoștințele de ebraică și greacă. La 29 noiembrie 1993, un ofițer SRI strînge informații despre persoana mea, în anturajul vecinilor. În luna decembrie 1993, un ofițer de informații din MAPN încearcă să mă șantajeze. În luna mai 1994, maiorul Costiuc, de la Secția SRI din Sighetu Marmăției, îmi hărțuiește mama. Începînd de la sfîrșitul lunii mai a.c. sînt șantajat să nu mai scriu despre SRI de către patronul revistei „Academia Cașavenca”. În caz contrar, ar urma să mi se publice un dosar de informator la Securitate și / sau să fiu deferit Justiției pentru atentă la Siguranța Națională. Consider că principalii responsabili pentru situația dezastruoasă în care a ajuns România sînt Iliescu și Măgureanu.

București, 02.06.1995

Radio Tineri
68,7 FM
Stereo

Un dușman al singurătății

Drumul către casă – emisiune cuprînzînd informații din viața Capitalei – coordonator: Diana Ioan (de luni pînă vineri, ora 15.00)
Rockada mare – realizator Florian Pittiș (marți, ora 22.00)
Cîntărește cheală – lumea teatrului; noutăți, interviuri, analize – realizator Alin Gălățescu (miercuri, ora 17.15)
Turnul de veghe – Dezbateri cu lumea presei asupra principalelor probleme ale momentului – realizator, directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (vineri, ora 18.00)
Căutările model – lumea model; perioade, stiluri, manechine – realizator Alin Gălățescu (vineri, ora 21.15)
Fără anestezie – invitatul săptămîinii în dialog cu directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (sîmbătă, ora 18.00)

100.2 FM
Radio 1
BUCUREȘTI

PAVEL CĂMPEANU

Fața ascunsă a credibilității

Credibilitatea sondajelor asupra credibilității

Ce rost are să mai facem sondaje în România acum când, rind pe rind, colegii noștri din lumea întâia, mult mai experimentați, mai bine echipați, și mai consistent plății decât noi, ni meresec precum Ieremia al nostru, de care nu au auzit, dar pe care îl imită? La noi, în 1992, nici un sondaj nu a prevăzut rezultatele alegerilor parlamentare din septembrie. La dinși sotelele nu s-au dovedit mai puțin greșite, începând cu primul tur al alegerilor prezidențiale din Franța, continuând cu localele din Italia, apoi cu surprizele din Belgia, Nordul Germaniei și chiar Spania.

Incercând să explic aceste eșecuri în lanț, specialiștii invocă îndeosebi schimbarea comportamentelor electorale, care devin tot mai labile și mai incerte.

Argumentul nu pare lipsit de teme, dar este în schimb lipsit de perspectivă. Căci nu comportamentele electorale se vor adapta tehnicilor de sondaje, ci tehnicile de sondaje trebuie să se adapteze schimbărilor ivite în comportamentele electorale. Oricum, sondajele pre-electorale care se întreprind și se vor întreprinde la noi în vederea alegerilor din 1996 nu pot spera să inspire o mare credibilitate. Alternativă cea mai radicală ar fi să se renunțe la sondaje, soluție posibilă, dar nu și recomandabilă, sondajele rămânând cea mai plauzibilă metodă imperfectă de descriere și exprimare a curentelor de opinie – o instituție a democrației. Ca și rugăștilor, realizatorilor de sondaje le rămâne să învețe din înfrângeri și mai ales să-și îmbunătățească tehnicile de lucru.

Pe de altă parte, sondajele din '92 nu au oferit numai prognoze greșite – de pildă, ele au avertizat PNL asupra primejdiilor care îl pasc, un avertisment pe care tocmai lipsa de credibilitate l-a făcut nefolositor. Totodată, opinia publică nu se reduce la politici, după cum nici politica nu se reduce la competiții electorale. O întrebare vizând credibilitatea, dar care nu are nimic comun nici cu politica, nici cu prognoza, este: „Credeti sau nu în știrea că umbra chipului lui Mihai Viteazul ar fi apărut în răcula unde îi era depus capul?”. Acesta nu e un exemplu imaginar, întrebarea a fost pusă în sondajul CIS din mai a.c., desfășurat pe un eșantion național de 1.085 persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliat în 36 așezări urbane și 70 rurale din 33 județe, plus Capitala. Datele care urmează reprezintă rezultatele ale acestui sondaj.

Insularizarea politicii

Mulți oameni politici par convinși că societatea a fost inventată pentru a-i urma. În ce o privește, așa cum se manifestă în sondaje, societatea arată un interes cu totul îndoiesc față de ce-și închipuie oamenii politici despre ea. Aminteam, pe marginea sondajului din aprilie, discordanța flagrantă dintre consensul partidelor politice și atitudinea opiniei publice referitor la desemnarea tratatului cu Ungaria, discordanță interpretată ca simptom al unei posibile alienări. Presupunția este prea gravă pentru a nu fi verificată. Poate că simptomul cu pricina se datora circumstanțelor, sau faptului că problema ținea de domenii relațiilor internaționale, sau altor factori specifici.

Între timp, în viața politică internă se precipită reorganizările. Unificări, despărțiri, congrese, delegații permanente, excluderi, retrageri din funcții, mesaje, defecțiuni, realinieri,

demascări, proteste – lumea politică pare cuprinsă de o frenezia pe care mass-media o împărtășește și o întărește cu un soi de voluptate profesională. Indiferent din ce zonă a spectrului politic vin, toate aceste mișcări întesc același scop: să capteze bunăvoința electoratului. Obținerea unui minim de informații asupra felului cum reacționează electoratul la unele dintre aceste incitări s-a aflat printre obiectivele sondajului CIS din luna mai.

Iată câteva dintre evenimentele vizate, împreună cu respectivele reacții:

1. Consideră că legea caselor naționalizate, adoptată de Parlament este:

a. Bună – 31% și b. Greșită – 29% dintre persoanele consultate, 30% declarând că nu știu ce să creadă despre această lege.

2. Cererea de demitere a guvernului inițiată de Cartelul „Alfa” a fost abordată sub două aspecte și din două puncte de vedere:

a. aspectul compatibilității dintre rolul social al sindicatelor și o asemenea inițiativă emanante politice;

b. aspectul efectului pe care această inițiativă îl are asupra credibilității inițiatorului.

Prelucrarea statistică separă punctul de vedere al întregului eșantion de cel al membrilor de sindicat (indiferent care). Potrivit declarațiilor lor, aceștia din urmă reprezintă circa jumătate din numărul total al salariaților.

Iată distribuția răspunsurilor la întrebarea dacă cererea de demitere a guvernului corespunde sau nu menirii sindicatelor (în %):

	Din total eșantion	Dintre membrii de sindicat
1. Corespunde	35	38
2. Nu corespunde	49	45
3. Nu știu	16	17

Opiniile sînt împărțite, nici o variantă nu își atrage aprobarea majorității. Reacțiile membrilor și membrilor de sindicat sînt mai curind convergente. Preponderent în ambele grupări, reacția de respingere este cea mai accentuată în prima.

Asumînd un rol de prim-plan în actualul conflict social, Cartelul „Alfa” pare să continue aplicarea unei strategii stimulate de scindarea Confederației „CNSLR-Frăția”, vizînd să-i consolideze influența în mișcarea sindicală și în societate în general. Pentru a obține o estimare, fie și aproximativă, a măsurii în care inițiativele legate de ultimul conflict social servesc sau nu această strategie, sondajul CIS a testat credibilitatea principalelor sindicate. Folosirea unei scale obigue, cu cinci trepte, a permis calcularea unor scoruri care indică raportul dintre evaluările pozitive și cele negative pentru fiecare centrală.

Scorurile rezultate se prezintă astfel:

	Total eșantion	Membrii de sindicat
BNS	32	23
CNSLR-Frăția	23	8
Cartel „Alfa”	26	10

Toute cele trei centrale obțin scoruri negative din partea ambelor categorii de subiecți. Sindicatele suscită mai puțină neîncredere printre membrii lor decât printre membrii societății lauzi în general. În limitele criteriului „încredere” și ale acestui mod de măsurare, nu se poate spune că „Alfa” ar exercita o influență precumpănitoare nici în rîndul mișcării sindicale, nici în societate. Ca și cel politic, pluralismul sindical nu se structurează în jurul unei entități dominante. Iar exclusivitatea scorurilor negative nu face decât să repete ceea

ce se întîmplă cu încrederea în factorii politici.

3. Testarea lunară a încrederii în 14 lideri politici consemnează numai scoruri negative, a căror mărime este, evident, variabilă. În pozițiile unora dintre acești lideri survin cîteodată modificări importante – modifică acestea gradul de încredere/neîncredere cu care electoratul îi privește pe liderii respectivi?

Iată, pentru ilustrare, un exemplu: după ieșirea din Convenția Democrată dl. Nicolae Manolescu inspiră mai puțină neîncredere decât pe vremea cînd făcea parte din Convenție, scorul său negativ scade cu 5 puncte. În același interval scade însă cu 4 puncte și scorul negativ al dl. Emil Constantinescu, despre care nu se poate susține că a fost un simplu spectator al părăsirii Convenției de către PAC. Cei doi oameni politici au acționat în sensuri divergente, dar încrederea/neîncrederea în ei se modifică în același sens.

Catastrofe, miracole, zodii

Neîncrederea pe care o stîrnesc instituțiile, acțiunile și personajele politice relevă de obicei incoerența și disensiunea celor care o exprimă. Se află rădăcina cea mai profundă a acestui gen de reacție în obiectul ei, respectiv în politica, sau în subiectul ei, respectiv în populația predispusă la astfel de reacții? Spre a verifica întrucîtva această presupunere, sondajul CIS a încercat să testeze încrederea populației studiate față de ancheta asupra catastrofei aviatiche de la Balotești, față de presupusul miracol sus-menționat și față de practica horoscopului.

1. Cu privire la cauzele prăbușirii Airbus-ului:	
a. Cred că vom afla adevărul	31%
b. Cred că nu vom afla adevărul	48%
c. Nu știu ce să credă	18%
d. Nu au răspuns	3%

Interesul de a ascunde adevărul este atribuit de intervievați:

a. Fabricanților avionului Airbus	53%
b. Companiei care a vîndut avionul TAROM-ului	51,5%
c. Guvernului francez	36%
d. Guvernului român	29%
e. Companiei TAROM	26%

Speranța că vom afla adevărul este nutrită de numai o treime din eșantion – prevalentă este îndoiala. Suspiciunile pe care le presupune această îndoială nu se îndreaptă în primul rînd spre instituțiile politice – cele două guverne –, ci spre producătorii și spre vînzătorii aparatului, împărțindu-se între aceștia în proporții

simetrice. Pe de altă parte, bănuiala nu absolvă nici una dintre cele cinci entități propuse de chestionar.

2. Cu privire la anunțata apariție a chipului lui Mihai Viteazul:	
a. Cred că știrea este adevărată	26%
b. Nu cred că știrea este adevărată	25%
c. Nu știu ce să credă	45%
d. Nu au răspuns	4%

Din nou preponderența categorică a îndoielii și din nou simetrie, dar de astă dată la un nivel statistic mult mai coborît și între două variante contrarii. Solicitați să spună dacă în general vorbind cred în minuni, intervievați răspund:

a. Cred	50%
b. Nu cred	50%

Miracolul ne desparte în tabere egale nu numai ca presupus fapt concret, ci și ca posibilitate abstractă a revelației. Încrederea în minuni nu înregistrează un scor negativ, așa cum se întîmplă cu liderii politici, sau cu sindicatele, sau cu anchetele oficiale, sau cu partidele politice.

Un scor negativ produce în schimb raportul dintre cei care cred în horoscop – 37%, și cei care nu cred – 62%. Miracolul este acceptat mult mai larg decât prezicerea, sau premoniția, sau predestinarea, ceea ce nu pare a fi o probă de coerență.

Pe urmele mentalităților

Ni se repetă mult mai rîspicat de ce trebuie să ne schimbăm mentalitatea decât în ce constă această mentalitate care se cere schimbată. Fugitivul excurs al sondajului CIS în zonele catastrofale și supranaturalului pare să ofere în această privință unele sugestii. El sugerează de exemplu că politica nu generează, ci doar accentuează și pune în lumină înclinațiile publicului spre neîncredere, spre dezacord și spre incoerență. Regăsirea lor în domenii străine de politică sugerează, de asemenea, că aceste înclinații nu izvorăsc din anumite situații, ci dintr-un fond perceptiv general, o stare de spirit întrucîtva structurată, proprie acestei perioade istorice, componentă a ceea ce s-ar putea numi mentalitatea tranziției.

Oasîndite să rămîna la suprafața fenomenelor, sondajele nu permit un studiu asupra mentalității. Ele pot semnale în schimb depistarea unor semnificative. Asemenea semnale spun, de pildă, că fața ascunsă a crizei de credibilitate este criza de credibilitate și că disponibilitatea noastră individuală pentru prezunția învinovății nu scurtează drumul spre statul de drept, întemeiat pe prezunția nevinovăției.

1 iunie 1995

EDITURA NEMIRA

Cu ocazia Tîrgului Internațional de Carte, București, ediția a III-a, Editura Nemira vă invită să vizitați standul său de la Galerile Etaj 3/4 – Teatrul Național, etajul 3, sala 2 și să participați la manifestările organizate, conform programului care urmează.

Vă mulțumim,
Director general
VALENTIN NICOLAU

Programul manifestărilor organizate la standul Editurii Nemira

Joi 8 iunie, ora 17
 Lansarea volumului „Alte Americi” de Norman Spinrad. Participă: autorul, Mihail Moroiu (traducătorul) și Valentin Nicolau (directorul Editurii).

Vineri 9 iunie, ora 14
 Lansarea revistei „Fahrenheit 451”, editată de Fundația DEC-Nemira.

Participă: Bogdan Ghiu (redactor-șef) și Valentin Nicolau (președinte al Fundației).

Vineri 9 iunie, ora 17
 Lansarea volumului „Piticii își puneau țărîna-n cap” de Tudor Gherman. Participă: autorul și Valentin Nicolau.

Sîmbătă 10 iunie, ora 12
 Lansarea volumului „Evenimentul zilei” – un poem văzut de Lucian Vasilescu. Participă: autorul, Vlad T. Popescu (director editorial) și Valentin Nicolau.

Sîmbătă 10 iunie, ora 13
 Lansarea volumului „Copiii lui Faraday” de N. Lee Wood. Participă: autoarea și Emil Bărbulescu (redactor-șef).

Duminică 11 iunie, ora 13
 Lansarea volumului „Justa” de Paul Goma. Participă: Dan Petrescu (consilier editorial) și Valentin Nicolau.

Director general: VALENTIN NICOLAU, Director editorial: VLAD T. POPESCU, Redactor-șef: EMIL BARBULESCU, C.P. 26-28 București, fax: 781.72.51; tel.: 063.87.95

ION DIACONESCU, prim-vicepreședinte PNTCD

„Sîntem un partid, nu o federație

— Interviu realizat de Oana Armeanu —

Domnule Diaconescu, de cînd sînteți membru al Partidului Național Tărănesc?

Membru oficial sînt din 1936, cînd am devenit student. Aș putea spune însă că sînt în partidul acesta de cînd m-am născut. Familia mea se află printre fondatorii PNT, fiind rude și prieteni buni cu Ion Mihalache. De cînd am început să iau cunoștință de lumea din jur, toți cei din preajma mea erau țărăniști. Dacă mă întreba cineva, și la 5 ani, și la 6 ani spuneam că sînt țărănist. Mai tîrziu am înțeles că drumul pe care mă găseam afectiv corespundea și convingerilor mele. În '36 exista un mare avînt al mișcărilor de dreapta, fasciste, legionare, care dominau viața studențească. Șocat de atmosfera din Politehnică, am întemeiat o organizație național-țărănească în cadrul Politehnicii, cu ajutorul unor colegi. În cei doi ani cît a mai durat viața politică, din '36 pînă în '38, am activat intens în cadrul Tineretului Național-Țărănesc. A urmat perioada dictaturilor, pe urmă perioada războiului, timp în care activitatea mea politică s-a rezumat la legătura pe care o aveam cu Ion Mihalache. După 23 august 1944 am redevenit activ, partidul intrînd iarăși în legalitate. În perioada '44-'47 am fost membru în biroul de conducere al Tineretului PNT pe țară. Partidul, cum știți, a fost dizolvat în iulie 1947. Maniu, Mihalache și toți ceilalți conducători au fost arestați, iar noi, organizațiile de tineret, am urmat imediat. Detenția a durat 17 ani, toată tinerețea noastră. Pușcărie dură, pe care oamenii care trăiesc astăzi și care văd cum sînt tratați cei cîțiva comuniști arestați și cum sînt eliberați, fiindcă nu suportă închisoarea, nu-și pot imagina ce au însemnat pușcăriile comuniste. A fost îngrozitor, atît de îngrozitor, încît noi, povestind, am văzut că aproape nu sîntem crezuți. Am trecut prin diverse pușcării, pe urmă am fost trimis cu domiciliu obligatoriu un an și jumătate în Bărăgan. În 1964, Gheorghiu-Dej i-a eliberat pe toți prizonierii politici. A vrut să facă o politică mai independentă față de Moscova și, ca să reușească, avea nevoie de sprijinul Occidentului. Pentru a primi acest sprijin i s-au pus cîteva condiții: prima era să plătească datoriile statului român; a doua era eliberarea deținuților politici. Și chiar în cursul tratativelor s-a dat decretul de eliberare a tuturor deținuților politici. Nu am fost eliberați ca o bunăvoință din partea regimului comunist, ci sub presiune internațională. Însă am continuat să fim permanent urmăriți, pînă în momentul '89: percheziții, anchete, teroare psihică. Orice se întimpla, fie că fugeau unii în străinătate, fie că venea un vizitator străin, fie că avea loc un știu ce eveniment internațional, imediat exista o brigadă întreagă a Securității care se ocupa de național-țărăniști — anchete, discuții cu cei cîțiva considerați a reprezenta partidul, începînd cu dl.

Coposu. Pînă în decembrie '89, s-a încercat să ni se facă procese.

Cît timp au persistat diferențele între cele două ramuri după fuziunea Partidului Național cu Partidul Tărănesc?

Partidul Național al românilor din Ardeal, care pe vremea Austro-Ungariei lupta pentru eliberare națională și unire cu țara, a fost condus în ultima lui fază de Iuliu Maniu. Cele 4 principii enunțate de Maniu erau: morală creștină, patriotism luminat, democrație autentică și dreptate socială. În Regat, după primul război mondial, Ion Mihalache a reînființat Partidul Tărănesc, care a devenit cel mai puternic partid. În momentul acela, țărănimea nu avea drept de vot, erau foarte mulți clăcași, fără pămînt, care trăiau în condiții grele. De aceea, era justificat un partid care să lupte pentru drepturile țărănilor. Acesta e și motivul pentru care partidul s-a numit țărănesc, unele din principalele sale obiective fiind redresarea țărănimii și dreptatea socială.

libertatea de a intra sau ieși dintr-o asemenea asociație și de a dispune cum voiau de produsele lor. Deci au fost numai nuanțe între naționali și țărăniști privind preocupările, punerea accentului pe o problemă sau pe alta. Mihalache a insistat pe problemele sociale, Maniu mai mult pe problema morală, creștină, națională ș.a.m.d. Acum e mai puțin evident acest fenomen, dar în perioada aceea, prin anii '20 și chiar în anii '30, între cele două războaie, existau diferențe de mentalitate între Ardeal și Vechiul Regat și ramurile Maniu și Mihalache erau vizibile. De aceea, conducerea partidului se aranja cu grijă: dacă președintele era din Ardeal (Iuliu Maniu), al doilea în partid venea din Regat (Ion Mihalache), secretarul general trebuie să fie tot din Regat ș.a.m.d., ca să fie un echilibru. Cred că astfel de diferențe au persistat vreo 10 ani. Acum, după ce am trecut împreună prin acest valdar de o jumătate de secol de teroare comunistă, lumea le-a și uitat. Te duci în fundul Maramureșului și țărănul de-acolo

mizerie și suferință sub regimul comunist, să fie pur și simplu derutată, dezorientată, să nu știe ce face. Nu-mi închipuim că societatea românească va fi așa de lipsită de conștiință politică. E adevărat că nici înainte de cele două războaie electoratul român nu era prea strălucit în privința educației politice. Așa se explică de ce, exceptînd momentul 1919, cînd au fost alegeri libere, toate guvernele, din 1919 pînă în 1937, indiferent pe cine puneau Regele, cîștigau alegerile. Ziceau: dacă Regele i-a pus pe aștia, mergem cu ei. În 1937 s-a dat dovadă de maturitate politică și a fost prima dată cînd guvernul numit de rege a căzut în alegeri. Deci abia după 17-18 ani de zile societatea se emancipase sub acest aspect. Au venit cei 44 de ani de regim comunist, care a distrus și democrația asta embrionară și am avut rezultatul pe care îl știți.

Bătrîni au adus capitalul moral al partidului

PNTCD a demarat în 1990 cu garda veche, reapărînd la lumină un partid care exista. Ni s-a spus mereu: cum, domnule, a apărut generația asta de 70 de ani să conducă un partid? Nu am apărut atunci, ci am continuat să fim. Să fim ceen ce am fost de cînd eram tineri și de cînd am intrat în pușcărie. Am venit cu toată zestrea noastră morală, cu tot capitalul de suferință. La început a fost un curent în partid împotriva primirii fostilor membri ai partidului comunist. Însă imediat ne-am dat seama că ar fi fost o mare greșeală, pentru că nu era vorba de cîteva mii, ci de cîteva milioane, care reprezentau tot aparatul tehnic al țării: profesori, ingineri, doctori, funcționari din ministere, armată, justiție. Și atunci am deschis porțile partidului și pentru aceștia, am pus restricție numai pentru anumite categorii pe care le considerăm nedemne de a face parte din rîndurile noastre: marii profitori, marii torționari etc. Au existat și momente de oarecare tensiune, dar nu în ideea naționali-țărăniști, ci între vechea gardă, venită din pușcărie, și noua gardă, venită din viața de toate zilele. Fiecare are însă un aport la care nu se poate renunța: bătrîni aduc capital moral, luptă, suferință, continuitate etc., dar nu mai au vlagă de a duce lupta mai departe; cei tineri vin cu forță și cu implicarea în actualitatea problemelor. Dacă ei ar fi format un partid nou, ar fi fost unul dintre atîtea zeci de partide de care nu știe nimeni. Dacă partidul nostru a făcut un salt și e pe poziția nr. 1 în cadrul Opoziției, asta se datorează îndeosebi aceluia capital cu care s-a venit din lupta veche din trecut și tinerii sînt conștienți de aceasta.

Potrivit anumitor observatori politici, PNTCD trece acum printr-o criză, unitatea partidului fiind menținută mai cu seamă prin forța personalității domnului Coposu. Credeți că există pericolul unei sciziuni?

Țărăniștii lui Mihalache propuneau cooperării agricole

Soluțiile pe care le propunea Mihalache pentru aceste probleme nu veneau în contradicție cu principiile lui Maniu. Mihalache lupta pentru improprietărea țărănilor, dar și pentru formarea unor asociații agricole, dar nu cum au fost CAP-urile, ideile lui se bazau pe dreptul de proprietate. El voia să-i facă pe țărani stăpîni pe pămîntul lor. Dorea să-i ajute să organizeze niște asociații rentabile, care să respecte permanent dreptul de proprietate,

spune că e țărănist, nu mai zice că e național. S-a făcut această osmoză. Pînă la fuziunea dintre naționali și țărăniști, tot Ardealul mergea cu naționali, partidele din Regat puteau să obțină foarte puține voturi în Ardeal, și invers, naționali nu puteau obține voturi în Vechiul Regat. Din fuziunea lor a rezultat primul partid cu forță răspîndită pe întreaga țară.

Cum apreciați evoluția partidului în acești cinci ani?

Să spun drept, eu îmi făceam iluzii cînd eram prin pușcărie, și chiar în '89, că, atunci cînd va veni libertatea, toată țara va fi cu noi. Nu-mi închipuim că lumea, după atîta

În care fiecare face ce vrea

Nu există acest pericol. Probabil că anumiți oameni, gândindu-se la eventualitatea că domnul Coposu se va retrage, se agită pe chestia asta. Însă nu este un pericol cîtuși de mic. La noi lumea încă e tributară acestor mentalități totalitare, învățată, ca pe vremea lui Ceaușescu, cu unanimitatea, cînd totul se vota automat. Cum apar păreri diferite într-un partid, lumea intră în alertă. Așa s-a ajuns să se spună că va fi sciziune, destrămarea la țărăniști. Asta e democrația: nu lucrează cu unanimități. În democrație există o multitudine de păreri, oamenii au libertatea să le exprime în forurile partidului și, pînă la urmă, biruie ideea majoritară și toți i se supun. Dar au dreptul mai departe s-o critice. Totul e să nu depășească niște limite, să nu critice și să insulte în exterior conducerea partidului etc. Cînd se depășesc aceste limite, se procedează la eliminarea respectivilor. Acestea sînt lucruri uzuale în viața democratică a partidelor. De la noi din partid au plecat mari personalități, pe vremuri, Vaida, Lupu, Iulian, și nu s-a întimplat nimic, mai ales dacă rămîneau cei doi stilpi - Maniu și Mihalache. Niciodată nu s-a pus problema unei sciziuni, partidul va ieși din toate acestea mereu întărit.

Intr-un interviu mai vechi din revista „22”, dl. Coposu spunea că generația virilnică de la conducerea partidului trebuie să-și pregătească succesiunea. Există o strategie de transfer al puterii către generațiile mai tinere?

Am văzut declarația d-lui Coposu. Prins de întrebări, dînsul avea aerul că vorbește de un moment anume în care se va face transferul de putere de la o generație la alta. Nu va exista un astfel de moment. Evoluția se va face lent.

Transferul puterii se va face treptat

Noi am deschis porțile generațiilor tinere. Generația noastră, a oamenilor de 70 de ani, își diminuează din ce în ce numărul și, la ora actuală, majoritatea șefilor de județe sînt din generația tînăra, de asemenea toți membrii supleanți ai Biroului Politic. În scurt timp, probabil, dar nu la o dată fixă, ci eșalonat, se va face trecerea lentă de la o generație la alta. Există cadrele respective, nu formate în mod special de noi, pentru că într-o democrație ele se aleg și la fiecare alegere generația nouă face un pas înainte. Acest proces va fi complet în vreo cinci ani; e bine că acest lucru se face lent, simbioza între generații face ca noi să predăm ce știm către aceste forțe tinere care pot mai mult.

PNTCD este singurul partid important care nu s-a scindat în acești ultimi ani și este considerat partidul de referință pentru Opoziție, chiar de către președintele Iliescu. De aceea, ar fi foarte grav nu doar dacă partidul s-ar scinda, ci și dacă ar promova în

structurile sale de vîrf oameni fără credibilitate. De pildă, domnul Ciomara, care, după toate probabilitățile, va ocupa în viitor o funcție importantă în partid, lucrează foarte aproape de domnul Postolache, căruia i se spune „groparul reformei”. După unele aprecieri, PNTCD ar ajunge, cu dl. Ciomara la conducere, mai la stînga decît PDSR.

Toată povestea cu dl. Ciomara a pornit de la faptul că a fost membru de partid și există încă un curent și în partidul nostru, și în opinia publică, împotriva foștilor membri de partid. Eu nu știu ce posturi va ocupa în viitor dl. Ciomara, dar, privind lucrurile în formula pe care v-am spus-o adineauri, acest transfer lent de putere de la o generație la alta va permite ca linia partidului să nu sufere nici o alterare. De exemplu, la ora actuală, indiferent dacă dl. Coposu este sau nu aici, partidul merge pe o anumită linie, moștenită de la Maniu și Mihalache, de totală opoziție la regimul comunist, credincioși democrației, patriotismului, moralei creștine, dreptății sociale, pe care noi o vedem în concordanță cu principiile economiei de piață, cu dreptul de proprietate, cu statul de drept și așa mai departe. Avem niște jaloane așa de bine fixate, încît chiar dacă un membru oarecare din partidul nostru ar avea alte opțiuni, n-ar reuși să și le impună.

Dl. Ciomara e solicitat la ora actuală ca subdirector în Institutul Național de Economie. Guvernul a format o echipă tehnică condusă de dl. Postolache, care să pună la punct o strategie de urgentare a intrării noastre în forurile europene. Dl. Ciomara e solicitat să participe în calitate de membru PNTCD, ci pe linie profesională. Urgentarea intrării în forurile europene ar putea fi realizată cu o mentalitate comunistă, cu reforme alimentate din doctrina comunistă? Indiferent de opiniele unora sau altora, cred că această comisie e numită cu intenția de a intra în forurile occidentale. Cred că toată lumea - și guvernul, și dl. Iliescu - dorește acest lucru.

De ce dl. Gabrielescu, care și-a atras grave reproșuri după prestația domniei sale în Comisia de cercetare a evenimentelor din decembrie '89, nu a fost înlăturat din conducerea partidului, așa cum se anunțase la acel moment?

D-lui Gabrielescu i se impută acea poveste cu audierea domnului Iliescu. Chiar dacă dînsul, la un moment dat, a spus că s-ar impune o colaborare între partidul nostru și partidul de guvernămînt, nu a făcut-o în nici un caz din rațiuni ideologice. Gabrielescu vine și el din pușcărie, a fost în tineretea lui un ofițer strălucit. Încît chiar prin educație, prin formație, nu poate să fie tributari ideilor comuniste. Atunci a avut o idee de moment, să încerce un fel de tactică politică.

I-am dat un vot de blam și l-am acos din secretariatul general - pedeapsă severă. În discuțiile pe care

le-am avut, el a recunoscut că a făcut o greșală - nu avea dreptul să vorbească în numele partidului. A primit o pedeapsă destul de dură și a pierdut astfel mult din prestigiul pe care-l avea în partid.

Vechea gardă păstrează încă monopolul deciziei

Statutul partidului, recent adoptat la Alba Iulia, concentrează foarte mult puterea în mîinile unui grup restrîns de persoane. Credeți că o formulă mai democratică de statut, mai descentralizată ar fi fost inoportună în acest moment?

Nu este așa. Concluzia dvs. nu corespunde realității. Întîi de toate că și statutul provizoriu pe care îl avem și, în general, și statutele vechi ale partidului nostru au tot aceleași idei de bază. Nici nu se poate altfel. Forul de bază al unui partid politic este Congresul, care se întrunește o dată la 4 ani. Între congrese, partidul este condus de un for mai restrîns - Delegația Permanentă, care are vreo 200 și ceva de membri. Ea are în esență aceleași puteri ca și Congresul, mai puțin dreptul de a-l alege pe președinte. Dar și delegația se strînge destul de rar, cam o dată pe an, și atunci s-a prevăzută un comitet care se întrunește o dată la cîteva luni. În lipsa și a acestui comitet, există un birou care se întrunește aproape săptămînal și care conduce efectiv, puțind lua măsuri în orice domeniu. În lipsa biroului, președintele e abilitat să conducă. Acesta delegare de puteri nu încalcă cu nimic principiile democratice, atît timp cît aceste foruri sînt alese statutar și democratic. Și Guvernul, și Parlamentul conduc țara prin delegare, nu înseamnă că s-a concentrat puterea. N-ai cum să faci altfel, fiindcă de cele mai multe ori ești obligat să iei hotărîri de moment. Totul este ca forurile de conducere să fie alese democratic, să respecte o lege și să poată fi oricînd înlocuite prin voința majorității.

Conform noului statut, aceste foruri de conducere conțin însă un număr mare de membri de drept, care nu sînt aleși. Printre aceștia se află foarte mulți funcționari ai partidului care nu ar trebui să participe la luarea deciziilor politice: secretari executivi, directori ai ziarelor partidului etc.

Nu-i adevărat. Este doar o exprimare. Sînt, de exemplu, membri de drept miniștrii (cînd am fi noi la putere); dar cel care a ajuns ministru n-a fost ales de Parlament? N-a fost ales de birourile partidului? Sînt membri de drept șefii organizațiilor de tineret, de femei etc., dar ei n-au fost aleși în acea funcție? Sînt membri de drept parlamentarii; n-au fost și ei aleși de cineva? Deci marea majoritate a acestor așa-zisi membri de drept sînt membri aleși indirect, de alte foruri. Categoriile pe care le-ați pomenit dvs. sînt preluate după vechiul statut, cînd ziarul partidului avea o mare influență și directorul

„Dreptății” era o personalitate. Acum nici nu avem director de ziar, îl girează un grup din conducerea partidului, deci tot oameni aleși într-un fel sau altul. Alți membri de drept sînt șefii departamentelor funcționale și ai departamentelor de studii ale partidului. Dar dacă iei lista și te uiți, aceste departamente sînt conduse de diverse personalități din partid. Dar pentru eventualitatea că unul din aceștia n-ar ajunge pe linie indirectă, el este membru de drept. Este normal să cauți să-i apropii pe cei care muncesc toată ziua pentru partid, de exemplu cei ce fac programele sau conduc biroul electoral. Toți la un loc, dacă îi pui pe hîrtie, nu știu dacă sînt mai mult de 16 persoane din 240. Lucrurile sînt cîntărite bine, nu sînt ficte la întîmplare.

Un alt aspect centralizator din statut este controlul prea mare exercitat de la centru asupra organizațiilor teritoriale, de pildă prezența unui moderator de la centru la ședințele filialelor.

Ei o cer cu insistență, pentru că totdeauna la alegeri au loc lupte interne și e exact ca la un meci de fotbal fără arbitru. Delegatul de la centru nu are putere decît să urmărească respectarea statutului. El nu candidează, trebuie doar să urmărească să nu se producă nereguli. Este exact situația în care noi cerem observatori străini la alegeri, ca să nu se producă fraude. Dacă județul zice că eu îl controlez, el ce face atunci cu comunele? Le lasă să facă ce vor? Sîntem un partid, nu o federație în care fiecare face ce crede de cuvință.

Care este poziția PNTCD față de rezoluția Congresului UDMR?

Mai întîi de toate, așa cum spune conducerea UDMR, să așteptăm să vedem documentele, fiindcă nicîieri nu s-au publicat lucrurile care au stîrnit controverse. Dar chiar fără acele documente, noi am văzut niște manifestări pe care nu le putem accepta: primirea miniștrilor din Ungaria cu drapelul și cu imnul maghiar, declarațiile împotriva Tratatului de la Trianon, de natură să învrăjbească opinia publică românească etc. Noi sîntem pentru descentralizare, pentru autonomie locală, dar nu pînă acolo încît să se ajungă în distrugerea noțiunii de stat național unitar român.

Presa anunță că iminentă retragerea d-lui Coposu. S-a discutat acest lucru la nivelul conducerii partidului?

Nu s-a discutat. Dl. Coposu e puțin suferind. Noi dorim ca dînsul să se restabilească și să continue să conducă partidul. Partidul are organe care preiau conducerea în cazul absenței președintelui. De aceea există și post de prim-vicepreședinte. Prin urmare, cînd este indisponibil președintele, are cine să-l continue munca. Dar noi conținem că dînsul se va restabili și că va continua să conducă partidul nostru cît va fi nevoie.

BERTRAND LE GENDRE

Procesul regimului Menguistu Hailé Mariam: 17 ani de dictatură

Temp de 17 ani, colonelul Menguistu Hailé Mariam a domnit în totalitate peste fostul imperiu al lui Hailé Selasié. Victimele sale se numără cu sutele de mil. Complici săi, peste 2.000 de acuzați, sînt astăzi trași la răspundere pentru crimele pe care le-au săvîrșit la Addis Abeba. Procesul comunismului poate avea deci un model.

Șeful Securității Statului, primul-ministru și agentul sovietic – în boxă, riscînd condamnarea la moarte

Temp de 17 ani, din 1974 pînă în 1991, colonelul Menguistu Hailé Mariam a stăpînit singur Etiopia, o țară situată în Cornul Africii, cu o suprafață de două ori cît cea a Franței. Marxism-leninismul era dogma sa, iar teroarea crezul. Este unul dintre marii criminali ai secolului. Victimele se numără cu sutele de mii, poate chiar un milion. Victime torturate, ucise, nimicite de lungi perioade de foamete pe care Menguistu și acoliții săi refuzau să le ia în seamă.

Megalomania regimului îi inspirase o profesiune de credință, care putea fi citită pe prima pagină a cotidianului guvernamental *Ethiopian Herald*: "Vom lichida moștenirea satanică a trecutului și vom așeza natura sub controlul nostru". Menguistu, care a fugit din țară în urmă cu 4 ani, este judecat acum în contumacie, ca și alți demnitari ai fostului regim. Sînt prezente în boxa acuzațiilor aproximativ 50 de persoane oficiale din vremea aceea, în vederea unui proces-catharsis, un fel de Nürnberg african.

Sub bolta sălii de audiențe se mai văd încă stigmatele obsesiei lor doctrinare: stema de bronz a Etiopiei bătută cu steaua roșie. La capătul unui proces început în decembrie 1994, și care ar putea să dureze mai mult de un an, cei din boxă riscă să primească pedeapsa cu moartea.

În rîndul întâi se află colonelul Teka Tulu, unul dintre cei mai temuți șefi ai Securității de Stat. Din cauza cruzimii sale, mica populație din Addis Abeba îl poreclise "Hiena". Lîngă el se găsește căpitanul Fekreselasié Wegderes, fost prim-ministru, principala figură a acestui proces în absența lui Menguistu. Întâi în boxă și pe sergentul Legesse-Asfaw – ochiul sovieticilor în sinul Dergului (instanța supremă a regimului), unul din principalii organizatori ai "terorii roșii", declarant de regim în 1977, activistul și ideologul acesteia.

Ca vină colectivă, 69 de membri ai Dergului sînt considerați răspunzători de uciderea a 1.823 de persoane, printre care împăratul Hailé Selasié, care a fost sufocat în patul său la 83 de ani. După ce acestia vor fi judecați, va veni rîndul cadrelor medii ale regimului. La urmă, vor fi chemați în fața Justiției executanții. În total, peste 2.250 de agenți sau complici ai totalitarismului, pe care regimul actual al președintelui Meles Zenawi este hotărît să-i dea la iveală, în scopul de "a restaura încrederea etiopienilor în guvernămîntul și instituțiile lor". Pentru înrădăcinarea democrației – explică etiopienii – este necesar să știi să privești trecutul drept în față.

O dogmă: instaurarea colectivismului și a partidului unic

Tinerii ofițeri care, în 1974, l-au răsturnat pe Hailé Selasié, monarhul hilit, nu aveau nici un fel de experiență politică. După ei, ruptura trebuia să fie radicală: instaurarea colectivismului și a partidului unic. Prea puțin importa dacă Biblia marxistă este adaptată sau nu unei societăți arierate – 90% rurală. Iar sovieticii stăteau la pîndă, oferindu-se să-i înlocuiască pe americani ca protectori ai Etiopiei. Mecanismul se pune în mișcare. El duce direct la totalitarism, prin epurările în numele unei pretinse purități doctrinare și apacarea puterii de către un om ce pînă atunci stătuse în umbră.

Chiar din primele zile ale loviturii de stat, toate personalitățile fostului regim care n-au fugit din țară au fost arestate. Rînd pe rînd, generali, foști miniștri, diplomați, demnitari și Curții sau rușe ale lui Hailé Selasié – 59 cu totul. Într-o noapte de noiembrie a anului 1974, ei sînt scoși din temnițele lor și duși într-o curte. Acolo li s-așteaptă soldați care, pe dată, deschid focul asupra lor. Capetele de acuzare: "feudali, aristocrați și opresori".

Distrușterea mișcărilor intelectuale radicale

Se scurg 3 ani. Dergul deține strîns puterea. Toți cei care se bucurau în țară de un aparent prestigiu sînt eliminați. La 22 noiembrie 1974 este instalat șef al guvernului generalul Aman Andon, militar de carieră, reformator și curajos, care se acoperise de merit în timpul războiului contra Somaliei, în 1964. Ulterior, participînd la un complot ce urmărea să zădărnicească influența Dergului, generalul este executat. Succesorul său, generalul Teferi Bente, este la rîndul său executat, în februarie 1977, apoi, unul cite unul, alți execuțați toți membrii Dergului, susceptibili de a-l umbră pe Menguistu. Li mai rămînea să-i reducă la tăcere pe intelectuali și studenți. Noul regim le este îndatorat. Reveniți în țară în număr mare, din Statele Unite și din Europa, după căderea lui Hailé Selasié, ei sînt aceia care au procurat Dergului armătura ideologică de care ducea lipsă. În sinul acestei intelectualități coexistă două tendințe la fel de radicale: Partidul Revoluționar al Poporului Etiopian (PRPE) și Mișcarea Socialistă Panetiopiană – "Meison", în limba amharică.

Începutul anului 1977 marchează momentul înfruntării. PRPE ar fi încîntat să-i vadă pe militarii din Derg întorcîndu-se în cazărmlile lor, cedînd locul unei puteri civile – model de dictatură a proletariatului. Conducătorii partidului recunosc, cel puțin pe hirtie, dreptul la secesiune al Eritreei și al regiunii Tigre. "Două crime de lez-revoluție", consideră Menguistu, care, în februarie, decretă "teroarea roșie" împotriva PRPE. Urmează o incăierare singeroasă, în cursul căreia revoluția își încheie socotelile. PRPE contra "Meison", Derg contra PRPE. Dar, în august, principalii șefi ai "Meison" sînt, la rîndul lor, lichidați din ordinul lui Menguistu. Numai în capitală, "teroarea roșie" a făcut într-un an vreo 10.000 de victime.

Cu „teroarea roșie” începe calea crucii pentru etiopieni. Vor urma multe alte momente grele: războiul cu Eritreea și Tigre; recrutarea forțată pentru a încerca, zadarnic, să se opună rebelilor; foametea – una dintre cele mai cumplite ale secolului –, care a făcut, poate, un milion de victime între 1983 și 1985; deplasări forțate ale populației; regroupări impuse tărânilor, conform unui plan nefast, cunoscut sub denumirea de „însătenire”.

Foametea ca armă

Dergul se folosește de foamete ca de o armă pentru a supune regiunile care amenință cu secesiunea. Toate mijloacele sînt bune pentru a-i nimici pe rebeli. De la 50.000 de oameni, armata ajunge la 450.000, iar costul războaielor absoarbe pînă la 60% din bugetul național. Aviația răspîndește teroarea în Eritreea și Tigre, care cunosc astfel situația de la Guernica: de pîndă la Hawzen, unde, în iunie 1988, 2.500 de civili au pierit sub bombe într-o zi de țig.

Actul de acuzare, de 260 de pagini, pare un adevărat martirolog: Eyob Gelesie, Wubshet Seifu, Tadele Ejigu, Yitbarek Hizkias... sute și sute de alte nume urmează. Toți jertfiți de o revoluție antropofagă. Iar ca epitaf – unul singur, datorat Dergului: „Reacționari, antirevoluționari, contra-populari, membri anarhiști și subversivi ai PRPE”.

Cei aproximativ 35 de avocați care-i apără pe acuzați au încercat, fără succes, să-l convingă pe președintele instanței, Dessalegn Alemu, de incompetența acestuia. Ei jură că sînt gata să compară în fața unei jurisdicții internaționale. Procesul ar fi astfel amînat sine die.

Striviți de dificultăți, cei mai mulți murind la propriu de foamete, etiopienii urmăresc de departe aceste întreceri

juridice. Ce importanță poate să aibă? Acest proces-fluviu are totuși un merit: caracterul său autohton. Ca și cum la Nürnberg germanii ar fi avut cîtezanta să-i judece pe germani în loc să lase aceasta în grija Aliilor...

Adunate de biroul special al procurorului, 300.000 de pagini aruncă o lumină sinistă peste 17 ani de dictatură. Cinci mii de martori au adus asemenea dovezi încît cei 45 de substituiți au putut alcătui un formidabil act de acuzare. Conștiințioși birocrati cum erau, cei din Derg consemnau toate dezbaterile și deliberările lor. Regăsite integral, acestea au fost depuse la donar. Mai multe mărturii au permis descoperirea unor gropi comune. Cadavrele deșuate dintr-unele mai aveau în jurul gîtului funia de nylon cu care toți acei nenorociți fuseseră stranguți.

Menguistu trăiește într-un cartier rezidențial din capitala Republicii Zimbabwe

Într-o țară în care venitul pe cap de locuitor nu întrece 100 de dolari pe an, un asemenea proces este un act de credință rușinatoare. Mai multe state și-au adus cota parte, totalizînd astfel un milion de dolari: Suedia, Statele Unite ale Americii, Norvegia, Danemarca, Olanda, Canada și Franța. Etiopienii duc-oaseu lipsă de toate, pînă și de calculatoarele în care au fost introduse mii de piese ale dosarului. În plus, pînă atunci etiopienii nu avuseseră decît o vagă idee despre noțiunea de dreptate. Independența Justiției nu strălucise niciodată la ei, nici sub Hailé Selasié, nici sub Menguistu. Așadar, procesul de la Addis Abeba este o ucenicie. Un reurcș spre democrație.

Oamenii din Derg n-au manifestat pînă acum nici un fel de căință. Iar Menguistu, decît să înfrunte tot șirul de evenimente, a preferat să fugă din țară, la 21 mai 1991, în timp ce tigreienii se aflau la porțile capitalei. Republica Zimbabwe îl găzduiește, căci el nu-și preocupase sprînjul pentru președintele Robert Mugabe, în vremea cînd acesta se lupă cu propriii săi răsculați. Astăzi, Menguistu locuiește împreună cu soția și cu copiii săi într-o vilă dintr-un cartier elegant din Harare, capitala Republicii Zimbabwe. De curînd, i s-a cerut să comenteze procesul intentat la Addis Abeba – procesul său, de fapt. Răspunsul a fost: „Problemele politice actuale (ale Etiopiei) nu pot fi rezolvate prin negocieri. Rebelii nu pricep decît limbajul forței”.

Adaptare de Colette Ghimpețeanu

La Sighetu Marmației, Simpozionul Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune

A treia ediție a Simpozionului, care va avea loc la Sighet între 9 și 11 iunie, a realizat anul acesta o atracție extraordinară, încît organizatorii (Fundatia „Academia Civică”, Alianța Civică și Asociația Fostilor Deținuți Politici, în colaborare cu Consiliul Local și Muzeul Maramureșului) s-au văzut nevoiți să limiteze numărul ofertelor. Cele trei teme (1. „Represiuni împotriva tărânilor”; 2. „Rezistența armată împotriva instaurării comunismului”; și 3. „Deportări, exoduri, exil”), plasate sub titlul „Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune” au focalizat nu mai puțin de 78 propuneri, iar organizatorii vor fi, probabil, obligați să planifice o parte a comunicărilor în săli paralele. Vor fi prezentate în premieră două filme despre rezistență („Cazul Motrescu” de Nicolae Mărgineanu și „Grîndul de exterminare Periprava” de Paul Prisada. De asemenea, Lucia Hossu-Longin va oferi ultimul episod (41) din „Memorialul Durerii”. Va fi deschisă o expoziție documentară și va avea loc un recital de poezie a inchisorilor (Leopoldina Bălănuță, Ovidiu Iuliu Moldovan și foști deținuți politici). În afara participanților din țară, vor fi prezenți istorici din Chisinau, Lvov, Vargoșia, Moscova, Riga, Budapesta, Tirana, Sofia, Oslo, Londra, Paris, Essen, Mînster, Mînchen. De remarcat că, în afara Fundației „Hanns Seidel”, Simpozionul este sponsorizat de Consiliul European, care a luat sub egida sa Memorialul Sighet. (ION MANU)

H.-R. PATAPIEVICI

ETERNITATEA S-A NĂSCUT LA SAT

I. Timp de 10 ani după abdicarea Regelui, tot românul conștient, care era neșăurat și informat, a așteptat venirea americanilor. Din șase în șase luni, venirea lor era dată ca sigură. Ea i se părea iminentă nașului meu de botez în august 1968. Într-o pagină superbă, Iorga vorbește despre lunga așteptare a stră-românilor, care scrutau neliniștiți orizonturile, sperând în revenirea însemnelor imperiale ale Romei. Într-un Contrapunct din 1990, Dumitru Tepeș neagă făcutul legăturii dintre așteptarea romanilor după retragerea aureliană și așteptarea americanilor, după Ialta. Acest instinct al așteptării, care a făcut din român un specialist al răbdării, se răzbuna pe noi și în 1990, când speram ca infracțiunile echipei Iliescu să fie adomestite tot de cei pe care, dinspre Occident, îi așteptam de două mii de ani să vină. Specific românesc este această sete de a fi salvat din afară. Dacă nu am fi fost atât de indolenți, am fi fost un neam foarte bine pregătit pentru sfârșit. Dar, din păcate, credința că centrul tău nu e în tine însuși se combină nefericit cu lipsa de vială a voinței. Rezultatul este un popor care trăiește fără apărare numai disperări orientale.

II. Goethe găsea că mediocritatea germană se manifestă prin pasiunea pentru fumat și setea nestăvilită de bere. El bine, la 1774, Johann Jakob Ehrler remarcă uimit că românii le place într-atât fumatul, încât își întrerup somnul de mai multe ori pentru a se abandona indelectnicilor. Triaul românii, observă un alt călător, este „de o liniște continuă”, uneori mizeria și lenea mergând până la „anihilarea ființei omenești”. Griselini crede că românii sînt de fapt fără pereche de harnici, dar că „se descurajează repede și se lasă astfel pradă trândăviei lor firești”. Iar d'Hauteville opinează că lenea și violența moldovenilor sînt doar consecințe ale împărțirii. Același autor se declară însă uluit de obiceiul boierilor noștri de a nu face absolut nimic, de a zăcea zile și nopți pe același divan fără propriu-zis a se mișca. În secolul XVIII, somnul letargic al unei neșărite digestii complicate este maladia clasei stăpînitorilor. Cît despre arte, Wilkinson ne informează că muzica este singura la care românii sînt sensibili, iar Griselini că marea plăcere a acestui popor este dansul. Hora, în popor; „contradansurile anglaise, valsurile și mazurca poloneză”, la boieri. Nu mai puțin, în palatul prințului de Ligne din Iași, boierii români dansau dansurile europene învechinate în greoalele strale orientale. Această imagine grotescă merită toată atenția. Să ne amintim o clipă ce spune Dumitru Drăghicescu (Din psihologia poporului român, 1907) despre noi: Zamolxis și psihologia lui dănuie în ortodoxismul românesc, creștin doar la suprafață și neînțeles de țărani; deși latini, noi am devenit mai asemănători cu slavii, căci, după plecarea Romei, poporul român a căpătat complex de orfan și, simțindu-se adoptat de slavi și bulgari, a îmbrumutat de la aceștia sufletul. „Dintre toate popoarele creștine, de orice rit, românii sînt poporul cel mai sceptic, cel mai puțin credincios”. În sumă, după opinia lui Drăghicescu, românii ar fi niște „neșăprăviți”, pentru că s-au lăsat la cheremul istoriei, modelați după placul acesteia. Iar neșăprăvirea n-s-ar explica prin acest dualism constitutiv, care ne dezbină și ne invalidează lăuntric: sîntem „o rasă occidentală cu obiceiuri orientale”. Ei bine, cam așa erau și boierii noștri în preajma Regulamentului Organic, cînd dansau dansuri apusene în strale turcești, avatar plin de veselie al struțocămiliei naționale.

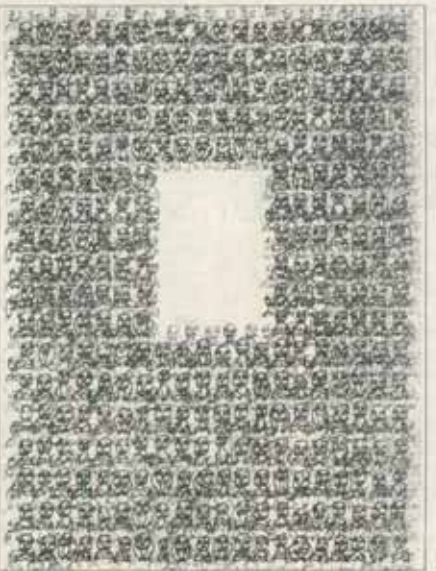
Există totuși un amănunt în această poveste care mă emoționează. Radu Rosetti relatează că românțele erau cu totul cucerite de eleganța și manierele ofițerilor ruși, care, în uniforme lor bine ajustate pe trup, făceau un contrast senzațional stîngacelor strale orientale, în poalele cărora junii români se împiedicau, stîrnind deriziunea celor pe care ar fi dorit să le cucerească. Multe „călcări de credință”, în defavorul tinerilor pămlnteni, s-ar fi datorat contradicției dintre portul oriental și dansul occidental. Las deoparte stăruitoarele relatări străine privind slobozenia moravurilor românești, ca și impresia neplăcută pe care această dovadă de sănătate sufletească o lăsa domnitorilor fanarioți (Constantin Mavrocordat le-a condamnat pe curve să moară de foame, iar Alexandru Moruzi, excedat de marea slobozenia și păcatului curviei la români, cere pedepse exemplare; în epocă, la actul sexual se zicea „a încordosi”). Fapt este că modernizarea României a fost accelerată de această concurență neolială, căreia boierii noștri i-au răspuns occidental-

zindu-se. C.A. Rosetti, la 1849 (Apel către toate patrițele), îi implora pe boieri să dezbrace o clipă „păcătoasele de caftane”, pentru a lăsa adevărul să intre în inimile lor. Iar N. Gane își amintește că oamenii înnoirii erau numiți pantalonari sau bonjuriști pentru că refuzau fustaneta orientală și pentru că, spre deosebire de letargicii lor părinți, care se abandonau până la timpire oțului ritmului de viață oriental, se sculau de dimineața și, „cîtă lipsă de distincție”, erau activi. (Trebuie însă imediat adăugat că inerta orientală era totuși enormă, ca și, firește, atracția voluptuoasă a unui anumit tip de confort: bonjuriștii stăteau la reuniunile lor, cum?, trîntiți pe lungi divane, bind ciubuce și vorbind învăluți în fum gros.)

III. Un alt călător străin, pe nume Salaberry, constata în 1821 că „numele de patrie nu trezește nici un sentiment” în rîndul locuitorilor români. Dincolo de eventuala confuzie terminologică, accus-

• instinctul așteptării a făcut din român un specialist al răbdării • specific românesc este setea de a fi salvat din afară • credința că „centrul tău nu este în tine însuși” se combină nefericit • cu lipsa de vială a voinței! • „o rasă occidentală, cu obiceiuri orientale” • „românii pentru români sînt mai cruzi decît turcii” • la noi patriotismul este retrospectiv, în loc să fie prospectiv • mediocritatea se apără, tămiindu-i pe morți și îngropindu-i de vii pe vii •

• observație nu trebuie trecută cu vederea fraudei pioase. Lui Bolintineanu îi aparține judecata potrivit căreia „românii pentru români sînt mai cruzi decît turcii”. Această frază severă, puțini mai știu astăzi, generalizează o observație similară, datorată lui Ștefan cel Mare (pe care melodrama națională l-a declarat „sfînt”), potrivit căruia: „muntenii sînt pentru noi tocmai ca și turcii” (cuvînt către oamenii săi din Bistrița, din 20 iunie 1473). Nu cred că avem aici de-a face cu o metaforă. Animizitatea dintre moldoveni și munteni este copios argumentată de ambele părți. Tipice pentru relațiile lui Ștefan cu românii de peste Milcov sînt ingerința armată și jaful. Ștefan îi pradă pe români cu aceleași sentimente cu care îi jefuiește pe secui, fără să facă nici o distincție „patriotică” între ei. Cînd relatează faptul că Ștefan a ordonat oștirii sale să prade trei zile după plac în Țara Românească. Ureche nu pare să simtă incongruența patriotică a situației: dimpotrivă, poate fi lesne perceput tonul admirativ și justițiar. Aveau ei sentimentul că sînt cu toții români,

asa cum înțelegem noi astăzi această unitate? În 1468, Matei Corvinul avertizează curtea Poloniei împotriva versatilității politice a lui Ștefan (delațiunea este semnalată de Gh. Brătianu). Cît îl privește pe cel pîrit, cu toată primejdia unei invazii polone, Ștefan se încrede mai mult acestora decît muntenilor. Conflictul său cu Vlad Tepeș a fost endemic. Patriotul Ștefan îndeamnă pe Mahomed II să invadeze Muntenia, iar Tepeș, cînd sultațul intră în Țara Românească cu o oaste comparabilă celeia de la asediul Constantinopolului, își împarte oastea în două, una în întîmpinarea turcului, cealaltă de pază la granița moldovenească, de unde aștepta un atac simultan. Amenințarea moldovenească îl rodea într-atît, încît Tepeș, atunci cînd sultanul se găsea lângă Tirgoviște (capitala!), lasă acolo numai 6.000 de oameni, iar cu restul atacă Chilia, să-și regleze conturile cu Ștefan, pe care în acel moment îl considera mai periculos decît Mahomed. Aveau oare amîndoi conștiința că sînt români? Mihai-Vodă nu spune că este Domnul României (noțiune care capătă sens administrativ din 1861 și consacrare internațională abia din 1878) sau al tuturor românilor, ci Domn a trei țări. Prin uciderea lui Mihai, autorul cronicii Buzestilor deplînge creștinii rămași fără apărător și văduvia Țării Românești de așa un domn; nici o aluzie la originalitatea politică a actului său, care pare a fi invenția retrospectivă a lui Bălcescu.

Faptul că patriotismul a fost la noi o invenție recentă a accentuat și mai mult înclinarea noastră regresivă: La noi patriotismul este în special retrospectiv (în loc să fie prospectiv și o politică a prezentului). Din acest motiv și este atât de ușor să fi patriot printre români: nu trebuie să înfrunți nimic, e suficient să te instalezi comod în opera istoriei naționale și să perorezi. În loc să lucrezi cu tine însuși, să faci ca timpul să-ți fie favorabil, patriotismul românesc lucrează cu ideale, cu expresii definitive ale trecutului, cu discursuri solemne, cu aderența la vulgata banului român, după care se judecă în popor gradele de patriotism.

IV. Pe Mihai-Vodă ucis nu l-au înmormîntat românii, ci cîțiva soldați sîrbi. Brîncoveanu a fost ucis datorită intrigilor nemiloase și responsabile ale propriei sale familii. Radu Greceanu comenta că așa plătesc românii românii, prin tăierea capului și stîrpierea familiei. Pandurii nu s-au opus arestării lui Tudor. Deși și-ar fi putut salva conducătorul, nu au făcut-o pentru că le interzisesse cu o seară înainte să jefuiască. Corpul neînsuflețit al lui Ferdinand întregitorul a fost părăsit pe prîpa Bisericii unde a fost depus, notabilitățile românești fiind cu totul absorbite de efemeridele zilei (întîmplarea are un pendant remarcabil în abandonarea similară a trupului lui Innocentiu III). Ernest Bernea îi spunea fiului său, după o amară experiență de politică și carceră românească: „În România nu există decît două ipostaze ale existenței umane: lichea ori cline bătut”. Ca și în cazul patriotismului retrospectiv, mediocritatea se apără tămiindu-i pe morți și îngropindu-i de vii pe vii. Academia a respins de la premiere volumele lui Caragiale datorită caracterului lor nepatriotic, argument curent agitat în epocă împotriva sa. La noi tîmbla cea mai vulgară și mai ipocrită este patriotismul, domeniu predilect de manifestare al nulității și al imposturii. De obicei turiferarii măgulesc joasele instincte ale publicului, vorbind de „enormul bun-simț politic și cultural al poporului”. Dar poporul are un singur instinct sigur: estropierea geniului. Drept urmare, premiера piesei D'ale carnavalului este fluierată pe criterii tot patriotice, imputîndu-se aducerea pe scenă a drojdiei mahalelei. O noapte furtunoasă a fost și ea fluierată la premieră, iar reacția denigratoare a presei a fost unanimă. Nu poate fi aici bănuită vreo mașinațiune. Reacția traduce opinia corectă a publicului, căruia instinctul simandicos de parvenire cu conștiința împăcată îi era contrariet. Altfel de compromis era Caragiale, încît Com' Leonida, o bijuterie de românism a contrario, a fost jucată la grădina Roșca, pe care Maiorescu o considera un soi de WC public, de vreme ce, în Jurnal, botează ciocelul cu numele acestei grădini. Rezultatul e imediat: Caragiale se exilază. Retrospectiv, patriotismul domnește; prezent, el face tabula rasa.

V. Am scris această succesiune discontinuă de texte pentru prietenul meu Perjo. Primul vorbește despre ceva esențial, o trăsătură sufletească etnică. Al doilea e compus dintr-un mozaic etologic și se bazează pe „insuportabila prezumție de a generaliza categoric la milioane de oameni impresiile pe care ți le dau cîteva zeci mai mult sau mai puțin bine cunoscute. Goethe și Stendhal, ameții de doamna de Staël, care e la originea acestei nebulii, au practicat cu succes aberația” (Radu Petrescu, Jurnal, 30 mai 1981). Al treilea text citește polemic relațiile dintre doi domnitori români care au fost contemporani, reputați pentru patriotismul lor

(Continuare în pagina 12)

H.-R. PATAPIEVICI
**ETERNITATEA
 S-A NĂSCUT LA SAT**

(Urmare din pagina 11)

absolut. Ca pasiune colectivă, și nu ca sentiment individual, patriotismul este un procedeu de masificare care nu a făcut niciodată bine. Ca sentiment individual, el are ca note specifice citeva din însușirile firești ale omului civilizat: politotea, sentimentul de a fi la largul tău în prezența altuia, dragostea, nostalgia, sentimentul comunității. În fine, am scris al patrulea text pentru a sugera că patriotismul colectiv este în special o pasiune retrospectivă și că niciodată nu poți admira bine ceva atunci când ești în turmă.

Imaginea sub semnul căreia am scris este următoarea (căci conținutul, sper că s-a înțeles acest lucru, este riguros indiferent): o succesiune nefirădită de oameni. De departe văzuți, ei sînt ca o pastă. Granulația însăși a materialului, fie cînd privim prin microscop, fie cînd privim prin lunetă. Undeva la mijloc, dar cumva în apropierea materialului pe care sînt desenați (și împietriți) oamenii, există o distanță optimă: este distanța la care se pot vedea detaliile. Numai de la această distanță individual este posibil. Pentru Diavol, ca și pentru „tăcerea acestor spații infinite”, noi nu sîntem indivizi, sîntem granulația materialului. Dar pentru acea transcendență bună, pe care o numim indeobște Dumnezeu, noi sîntem vizibili sub formă de suflute personale și lipsite de moarte. În fine, am scris pentru Perjo aceste texte gîndindu-mă permanent numai la distanța optimă de la care Dumnezeu, pentru a ne face vizibili, ne privește.

Acest eseu a fost ocazional de expoziția mea **ACUMULĂRI**, deschisă la secția de artă contemporană a Muzeului Național de Artă al României (sălile Kretzulescu) în perioada iunie-iulie 1995 a.c. Conducerea muzeului a refuzat ca acest text să apară în publicația-catalog ce trebuia să însoțească expoziția. A fost exclusă chiar și posibilitatea finanțării de către artist a publicației, din același motiv.

În consecință, înțelegînd să menajeze susceptibilitățile Muzeului Național și ale actualei lui echipe de conducere, pentru care H.-R. Patapievici este persona non grata, am remis eseuul spre publicare revistei „22”. Această soluție („separația puterilor în cultură”) face superfluă posibilitatea incriminării secției de artă contemporană și a expozițiilor pe care le va organiza.

Rămîn totuși recunoscător Muzeului Național de Artă al României, care își deschide ușile artiștilor contemporani. Ce nu pot eu înțelege este pudoarea politică în ceșca ce privește actul cultural. În România, artistul ar trebui să fie fără sex și fără opinii. Ei bine, nu este.

DAN PERJOVSCHI

ceARTĂ

**Umbră Europei.
 La București**

Copleșiți de stîngăcia oficialilor ce zăgrăvesc de zor „imaginea României” pe zidurile politicii internaționale, uităm, adesea, că și alții fac același lucru. Uneori cu rezultate la fel de penibile. Uniunea Europeană, de pildă, mecanism supra-statal care s-a impus și se menține, nu rareori, prin exacerbarea unei „imagini”, a organizat o expoziție de fotografie, „Europeni, așa cum sînt ei”, la Teatrul Național, Etaj 3-4, pentru a marca Ziua Europei, 9 mai. În fapt, așa cum Uniunea Europeană este un conglomerat de state, și expoziția în cauză a fost un conglomerat de expoziții independente. Expoziții bune, expoziții mediocre, expoziții proaste – fiecare țară a procedat așa cum a crezut de cuviință, majoritatea expozitelor din Italia, Grecia, Austria, Belgia și Finlanda demonstrînd că adesea galeria de artă a fost confundată cu o agenție de turism, în care se face publicitate cu vederi și postere. Doar două standuri păreau realizate în mod special pentru această expoziție, raportîndu-se explicit la ideea sa („europeni, așa cum sînt ei”). Este vorba despre standul german și cel englez. De departe cea mai percutantă, expoziția germană surprindea printr-un nedismulmat sado-masochism simbolic, prin anti-germanismul său aparent, ce l-a îndemnat pe tînărul său autor, Thomas Ruff, să portretizeze citeva duzini de compatrioți ale căror figuri, serializate, erau înșirate pe pereții galeriei, pîrînd proaspăt scoase dintr-un automat foto Germanii lui Thomas Ruff nu sînt dintre aceia pe care publicul român se aștepta să-i vadă, căutîndu-i, după titlu, ca „europeni, așa cum sînt ei”, cum sînt ei în mentalitatea colectivă, adică ori burgezi lipsiți de griji, bine îmbrăcați și plensind de sănătate, ori tineri năbădăoși, cu bocanci, paftale și curele, skin-heads „neo-naziști”. Dimpotrivă, tinerii lui Thomas Ruff, îmbrăcați tern ori cel mult cumsecade, cu ochelari ieftini, banali, pieptănați în grabă sau deloc, machiați prost și țipător, aparțin unui strat social pe care mulți dintre noi, receptînd imaginea Occidentului exclusiv drept o „imagine” indusă de către mass-media, nu o pot asocia defel cu societatea abundenței. Ei sînt oameni cu coșuri pe față, cu ochii spălăciți, pistruiați ori prematur ridaiți. Sau sînt tineri cu figuri studioase, calme ori, din contră, ascunse, suspicioase. Sînt oameni asemănători aceluia pe care îl întîlnim aici, pe stradă. Oameni ca noi. Nu germani, nu „europeni”. Sînt oameni de nicăieri ce aparțin clasei

mijlocii, oameni care, deși perfect de-complexați, neatinși de umbra vechii reprimări vizibile, rămîn închiși acolo, în suprafața lor, sceptici și dezangajați ori senini, vag încrezători, așteptînd ca întreaga societate să încheie, înrăși, un alt contract ideologic cu ei, cu oamenii medii. Cu oamenii fără istorie, cei care acceptă – așa cum au făcut modelele lui Thomas Ruff – să fie cuprinși într-un cadraj neutru, inexpressiv, fie el acela fotografic (poza tip legitimă de identitate), ori cel politic, cadrajul abstract al conceptului de „european”, care pare să nu aibă nimic de-a face cu ei, deși, înșinează expoziția, Europa este a lor, a oamenilor obișnuiți, nu a politicienilor, magnaților, vedetelor sau gangsterilor. Recursul ideologic la omul mediu, pactul cu omul simplu și retorica neo-populistă împregnează și cealaltă expoziție executată „pe temă”, cea engleză, aparținînd lui Toby Glanville. Dacă, artistic vorbind, Thomas Ruff mergea pe făgașul hiper-realismului, construindu-și doar un esafodaj ideologic propriu, Toby Glanville se plasează în descendența a doi titani ai artei fotografice interbelice, August Sander și Henri Cartier-Bresson, perpetuînd interesul primului pentru oamenii care au ajuns să se identifice cu meseria lor și interesul celui al doilea pentru „momentul decisiv”, pentru acea clipă rară în care obiectul foto este capabil să surprindă o „esență”, fie ea psihologică sau peisagistică. Numai că timpul care s-a scurs de atunci a modificat esențial (atît antropologic, cît și ambiental) obiectul acestui tip de fotografie. Tocmai portretele lui Glanville demonstrează căducitatea modelelor. Contemporan cu Murnau, August Sander a fotografiat oameni complet transfigurați de meseria lor și, implicit, candidați de predilecție la alienarea mentală în urma unei prezumtive concedieri care i-ar transforma în ipostaze ale „Ultimului om”. Deși muncitorii (mai exact măsurații) lui Glanville sînt puși în pagină exact în maniera lui Sander (împostați frontal și în exercițiu „funcției” sau cu atribuțiile vizibile ale acestora), diferența este izbitoare – acești meseriași nu sînt deloc efigii ale

meseriei lor, sînt doar niște oameni cumsecade, cu ochelari și șorturi apretate, brutarii puțin fi la fel de bine măcelari sau dulgheri și viceversa, cu toții la un loc pîrînd funcționari ai Uniunii Europene, pescarii semănînd a raportori în problemele pescuitului și nu a simpli pescari. Portretele lor ilustrează disoluția contemporană a identității de breasla, a meseriei ca psihologie, ca personalitate aparte, distinctă, înlocuită acum de un fel de personalitate-standard, care este trasă peste figură precum ciorapii cu număr universal pe piciorul oricui. O personalitate de nylon, extensibilă, care nu cedenză conflictelor și rupturilor interioare. Meseriile nu mai păstrează nimic din transcendența sui-generis a breșlei, ele nu se revarsă peste personalitate. Mobilitatea socială a ajuns atît de mare încît tradiția însăși, paradoxal, este asumată ca o formă a mobilității, predestinare fiind minimă. Pentru noi lucrurile par de neînțeles: noi ne plîngem de destructurarea țărînimii, în timp ce danezii, în textul ce însoțește expoziția, afirmă senini că în ultimii 20 de ani numărul fermelor lor agricole a scăzut de la peste 200.000 la mai puțin de 100.000. Pentru un intelectual român, aceasta ar echivala cu o catastrofă antropologică, în timp ce pentru danezi această transformare este considerată o revoluție ce a permis, desigur, creșterea rentabilității. Această evaporare a identității de breasla explică și celălalt derapaj ideologic major al fotografiilor lui Glanville, determinat de clișajul ne-conștientizat dintre personajele sale și personajele modelului său, Cartier-Bresson; în timp ce fotografiile acestuia din urmă sînt locuite de personaje cu o psihologie debordantă, personaje care parcă ies din cadru (Gandhi, soții Curie etc.), făcînd ca momentul decisiv fotografic să nu pară zenitul unei existențe normale, ci dimpotrivă, normalitatea unei existențe zenitale, fotografiile lui Glanville au ca personaje oameni pentru care zenitul este rutina. Or, rutina fiziognomică nu poate să țînă loc de personalitate, chiar dacă este aceea a majordomului de la Oxford, țifnos și cu nasul însemnat de elefantiazis. Galeria oamenilor obișnuiți a lui Thomas Ruff are o armătură retorică poate prea tare, dar nicidecum fetisăistă, precum aceea a lui Glanville, care eșuează într-un elogiu factice al muncii manuale.

ERWIN KESSLER

**SORIN
 ALEXANDRESCU**
 primește medalia
 Universității din Amsterdam

Universitatea din Amsterdam a conferit o medalie profesorului Sorin Alexandrescu pentru meritele lui deosebite pe tărîmul semioticii și al studiilor de limba română. Medalia a fost realizată de artistul E. Claus și exprimă legăturile Universității și ale înșințatei ei, Athenaeum Illustre, cu orașul Amsterdam.

Sorin Alexandrescu, profesor de semiotică și de limba și literatura română la Universitatea din Amsterdam (din 1980), s-a născut la București în 1937. A absolvit „cum laude” studiile de limba și literatura română la Universitatea din București, unde a și predat, ca lector, pînă în 1969. A fost invitat după aceea în Olanda, în cadrul unui program de schimburi universitare internaționale. Între 1990 și 1994 a fost director științific al Institutului de cercetări în semiotică, filozofie și teoria literaturii și a artei (ISELK) al Universității din Amsterdam.

Sorin Alexandrescu are o lungă listă de publicații în domeniile semioticii, filozofiei și istoriei politice și culturale a României; pentru aceste lucrări a primit două premii literare. În afară de opera lui științifică, el s-a ocupat activ de drepturile omului și a scris multe comentarii politice despre situația din România. Este unul din fondatorii Comitetului pentru apărarea drepturilor omului în România (1988) și autorul multor articole despre această țară în ziarele *NRC-Handelsblad*, *De Volkskrant* și *Parool*.

**Adevărul literar
 și artistic, nr. 272**

- Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1994: Niște premii „pentru liniștea noastră” – C. Stănescu
- Alexandru Dabija: „Pentru mine Bucureștiul e un oraș blestemat”
- Dracula pe mina savanților
- În „Republica Populară” a poeziei de la Satu-Mare
- Un măr secționat de Cornel Radu Constantinescu
- Cultura în Cartea Neagră a Securității

Poate părea curios cum în România a trecut aproape neobservat singurul studiu capital apărut din 1989 încoace asupra comunismului și imploziei sale – *Le passé d'une illusion* de François Furet –, ecoul fiind rezervat lucrărilor cu trăsături utopice (rapid infirmate de evenimente), ca sfârșitul istoriei proclamat de Francis Fukuyama sau, mai recent, de-a dreptul ficționale, ca Șocul civilizațiilor de Samuel P. Huntington.

Curios și nu prea. Nu doar în România, dar și pe meleaguri învecinate, bolnave de același trecut ce-și prelungeste malformațiile într-un prezent ce se eternizează, dorința de a uita, de a trece peste, de a nu redeschide rănilor necicatizate, se manifestă când aprig, când mai potolit (depinde, în primul rând, de gradul de democratizare, deci de înăsnațoșie a corpului social din fiecare țară: Cehia „Iustrației” nu poate fi comparată cu Bulgaria, unde comuniștii revin cu programul lor cu tot, sau cu România, de unde nici n-au prea plecat). Or, atât Fukuyama cât și Huntington se proiectează înspre viitor, considerând poate că asupra fenomenului comunist s-a spus și s-a scris dacă nu totul, cel puțin îndeajuns. Într-adevăr, de la Hannah Arendt la Jules Monnerot, cu cel puțin două lucrări referențiale (dar la care mai toți istoricii uită să se refere – Parisul intelectual și-a organizat sabotajul cel mai eficient: tăcerea) – Sociologie du communisme (Gallimard, 1949) și Sociologie de la Révolution (Fayard, 1969) –, trecând prin cel mai inspirat dintre sovietologii francezi, Alain Besançon, neuitând contribuțiile decisive ale lui Raymond Aron (Îndesebi *L'Opium des intellectuels*) sau pe cea mai puțin cunoscută și recunoscută, a Jeannei Herscl, *Idéologies et réalités*, fără a mai menționa aici măturile care, de la Panait Istrati la Koestler, de la Ciliga la Soljenitin, umplu rafturile unei biblioteci, totul părea spus și respus asupra comunismului.

A accepta o astfel de premisă ar însemna să ignorăm capacitatea de înnoire a lui François Furet, dovedită prin metamorfoza la care a supus mitul fondator al modernității: Revoluția franceză. Asupra acestui subiect, epuizat parcă de controverse și patimă și, în orice caz, anexat la Sorbona de Mathiez și discipolii săi marxisto-leniniști, François Furet, dezbărat de reziduuri stingiste (a fost membru de partid între 1949 și 1956), aruncă, în *Penser la Révolution française* (Gallimard, 1978), o privire ce nu seamănă cu nici o alta, nici pentru, nici contra, ci altfel. Violent altfel. Dacă zece ani mai târziu, în monumentala *La révolution* (ed. Hachette), „durata lungă” atenuază asperitățile, îndulcește unghiurile, classicizează excentricitatea, șocul din 1978 este decisiv pentru o răsturnare de perspectivă ce nu va întârzia să se impună chiar într-un climat prin vocație sensibil la efluviile ideologice de stînga, precum cel al intelectualității pariziene.

Dubla dimensiune a ideii comuniste

Recentul studiu al lui François Furet despre „ideea comunistă” a primit în martie premiul cărții politice a anului, ceea ce, de fapt, a cinstit mai mult juriul, destul de perspicace pentru a face o astfel de alegere, decât pe autor. Nu de distincții și titluri mai are nevoie François Furet, fost director la Școala de Înalte Studii Sociale, profesor la Universitatea din Chicago și președinte al Fundației Saint-Simon. *Le passé d'une illusion* (Robert Laffont/Calmann-Lévy, 1995) se subintitulează *Eseu asupra ideii comuniste în secolul XX*. Și titlul, și subtitlul delimitează și rotunjesc locul aparte ocupat de carte pe teritoriul studiilor despre comunism.

MONICA LOVINESCU

François Furet și deconstruirea iluziei comuniste*

FRANÇOIS FURET

S-a născut în 1917.

Istoric, specialist – îndeosebi al perioadei moderne și al Revoluției franceze.

Profesor la École des Hautes Études Sociales și la Universitatea din Chicago.

Lista lucrărilor (în ordinea apariției):

„La Révolution française” (în colaborare cu Denis Richet, 1985)

„Lire et écrire. L'alphabetisation des Français de Calvin à Jules Ferry” (în colaborare cu Jacques Onuf, 1977)

„Penser la Révolution française”, 1978

„L'atelier d'historien”, 1982

„Marx et la Révolution au milieu du XIX-ème siècle”, 1986

Coordonator,

Impreună cu Mona Ozouf, la „Dictionnaire critique de la Révolution française”, 1988

„La Révolution”, 1988

„La Gironde et les Girondins” (1981)

A îngrijit mari ediții de texte clasice ale perioadei Revoluției franceze, multe din lucrările sale fiind traduse în numeroase limbi. (C.L.B.)

„Trecut”: e prima „retrospectivă” de proporții de la implozia comunismului, apariție rară în vidul de idei ce s-a instalat, de la năruirea zidului din Berlin, în gândirea politică din Franța. Până acum, nici unul din verbele legate de comunism nu putuse fi conjugat la trecut.

„Iluzie”: încă din prefață, autorul se explică. După el, comunismul n-a lăsat decât praful și pulberea unor societăți atomizate. Nu poate fi vorba, în aceste condiții, de o istorie a comunismului, ci doar de „iluzia comunismului (care a durat) atât timp cât i-a dat consistență și viață” Uniunea Sovietică.

Idee și nu realitate, deoarece comunismul nu a alcătuit un tot, ci s-a prezentat sub două forme politice diferite: la putere în Est, a rămas secret și închis asupra lui însuși, în timp ce în Vest, unde domnea doar în spirite, a fost public și deschis.

Recunoașterea culpabilității Apusului

Originalitatea eselui lui Furet stă în faptul că, analizând iluzia din Vest, li arată toată răspunderea în camuflarea, în întreținerea solară a realității sumbre din Est. Ațiția observatori, mai mult sau mai puțin bine intenționați, au reproșat popoarelor din Est că se „victimizează”, încât recunoașterea culpabilității Apusului re-

prezintă, dacă nu o premieră absolută (Raymond Aron descriesese încă din anii '50 narcotizarea conștiințelor pariziene, iar Jean-François Revel nu pregetase să analizeze consecințele unei astfel de cecități), cel puțin prima etapă a ceea ce francezii numesc „le travail de deuil” (în cazul de față s-ar putea traduce prin „asumarea doliului”). Furet e poate primul care pronunță cu atita patetică luciditate o mea culpa occidentală pentru predarea unei jumătăți de continent colonizării sovietice. El scrie: „Abandonate în 1938 germanilor, prin acordurile de la München, apoi Rusiei, după împărțire, prin cele de la Ialta și Potsdam, națiunile din Europa Centrală și Răsăriteană au fost atit de uitate de Europa Apuseană, încât pînă și numele li s-a pierdut în desemnări-

„servitudine voluntară”. Furet constată că după al doilea război mondial (...) se produce între Apusul și Răsăritul Europei o profundă neînțelegere, din care încă n-am ieșit. Ideea comunistă se află la zenuitul ei la Roma și Paris în chiar clipa cînd la Varșovia și la Budapesta nu mai reprezintă decît masca opresiunii rusești”.

Nu pretindem că printr-o singură carte, fie ea semnată de un istoric de importanța lui Furet, se poate pune capăt unei asemenea neînțelegeri, perpetuată și acum în Apus de diarele iluziei, iar în Răsărit de ispitele îmbinate ale uitării și ale resentimentului. Analiza lui Furet ne îngăduie însă să urmărim traiectul acestei amăgiri, să-i cercetăm rădăcinile și evoluția, să-i dibuim șansele de involuție.

Analiza iluziei totalitare

Începînd, evident, prin „rădăcini”. De unde necesitatea privirii cu adevărat retrospective, spre a înțelege „magia” și a fascismului, și a comunismului la începuturile lor, cînd reprezentau o speranță. Aportul cu adevărat original al lui Furet nu stă neapărat în faptul de a studia în paralel comunismul și fascismul (Hannah Arendt a tratat din 1949 fenomenul totalitar, desenîndu-i trăsăturile esențiale atit în comunism, cit și nazism), ci în a sublinia dintru început deosebirea esențială între modurile de a percepe cele două ideologii după 1945 în Occident. „E mai greu să ne reprezentăm speranța fascistă, deoarece judecăm în întregime fascismul după felul cum a luat așirîit, în timp ce comunismul mai păstrează ceva din farmecul începuturilor sale, din pricina faimosului sens al istoriei, care ține loc de religie celor ce nu mai au așa ceva”, scrie el.

Nu putem deci pricepe de ce mai toți intelectualii de prim-plan ai secolului s-au lăsat fascinați fie de comunism, fie de fascism, dacă li judecăm pe primii referindu-ne, cu indulgență sau entuziasm, la revoluția bolșevică din octombrie 1917 și li înfierăm pe ceilalți cu privirea orbită doar de groaznică revelație a lagărelor de exterminare.

Dîndu-și seama cit de util poate fi un atare antagonism între viziuni (una întoarsă generos spre debuturi și ocultînd Gulagul, cealaltă îndreptată cu îndrîjnită și justificată asprime doar asupra monstruoșității criminale), Kremlinul și-a făcut din antifascismul ambiant și salutar un instrument de camuflare a realității sovietice, obținînd astfel cea mai rentabilă dintre potemkiniade. Atît de rentabilă încît, după zdrobirea definitivă a nazismului și fascismului, sovieticii s-au străduit să le perpetueze umbra amenințătoare și imaginară, spre a putea și mai bine, sub drapelul antifascismului, să înfierze fascismul acolo unde nu se manifesta și să-l pună în aplicare îmbinat cu bolșevismul acolo unde domneau ei. Un mare capitol din lucrarea lui Furet e închinată acestui antifascism instrumentalizat ale cărui consecințe le mai reasimțim și azi.

* François Furet. *Le passé d'une illusion, essai sur l'idée communiste au XX-ème siècle* (Robert Laffont/Calmann-Lévy, Paris, 1995). În curs de apariție la Editura Humanitas.

În iunie 1992, revista „Contrapunct” a publicat răspunsurile la o anchetă, care conținea și această întrebare: „Cum priviți alunecarea lui Mircea Eliade, în tinerțe, spre extrema dreaptă?”. Inițiativa revistei era unul dintre numeroasele valori create de furtuna declanșată de articolul, devenit celebru, „Felix Culpa” („The New Republic”, 5 aug. 1991), semnat de Norman Manea. Fiind invitat să răspund la anchetă, am dat de fapt un non-răspuns. Problema „alunecării lui M. Eliade” este complicată – spunem cu acel prilej – pentru că reclamă o analiză aprofundată, nuanțată și echilibrată, nu numai a opțiunilor politice ale tinărului Eliade, dar și a „generației lui Eliade”, a întregii societăți românești (cu evoluția ei politică de la jumătatea sec. al XIX-lea) și, nu în ultimul rând, a conjuncturii socio-politice din Europa interbelică. Și asta nu în vederea gășirii unor „circumstanțe atenuante”, ci pentru înțelegerea detaliată a unui fenomen complex și a mecanismelor care l-au generat. Este evident faptul – conchidem eu – că această problemă ar trebui să facă obiectul unor cărți și nu doar al unei anchete dintr-o revistă literară. În câteva cuvinte, voiam să spun că – în astfel de cazuri – diagnosticul cu cit e mai scurt, cu atât e mai greșit.

Iată că studiile ample pe care le invocam în 1992 au apărut acum, practic în același timp, într-o perioadă de doar câteva luni. Și nu este vorba de una-două, ci de șase cărți complementare, care tratează cam aceeași problemă, chiar dacă din perspective diferite și cu mijloace diverse: 1) Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade*, trad. F. Chirișescu și Dan Petrescu, postfață de Sorin Antohi, Ed. Nemira, 1995 (mă refer la partea a doua, inedită, a volumului: *Mircea Eliade necunoscut*); 2) Radu Ioanid, *Sabia Arhanghelului Mihail. Ideologia fascistă în România*, Ed. Diogene, 1994 (fiind refuzată publicarea cărții în România anilor '80, ea a fost editată inițial în SUA, în 1990); 3) Radu Florian, Victor Neumann și alții, *Ideea care ucide. Dimensiunile ideologiei legionare*, Ed. Noua Alternativă, 1994 (volumul conține o prefață antologie de 83 de texte (pro)legionare, publicate de intelectuali români în perioada 1922-1941); 4) Zigu Ornea, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, Ed. Fundația Culturală Română, 1995; 5) Randolph Braham (editor), *The Tragedy of Romanian Jewry*, Columbia University Press, New York, 1995 (este o culegere de studii semnate de Stephen Fischer-Galați, Raphael Vágo, Jean Anel, Radu Florian, Radu Ioanid, Victor Enkenasy, Alex. Florian, Liviu Rotman, Michael Shafir); 6) Leon Volovici, *Ideologia naționalistă și „problema evreiască” în România anilor '30*, Ed. Humanitas, 1995.

Originar din Iași, Leon Volovici este un istoric literar cunoscut în spațiul cultural românesc. A publicat o carte, unică în felul ei, *Apariția scriitorului în cultura română* (Ed. Junimea, 1976) și este unul dintre autorii Dicționarului literaturii române de la origini până la 1900 (Ed. Academiei, 1979). Din 1984 a emigrat în Israel și, în perioada 1986-1989 (în cadrul „Centrului Internațional de Studiere a Antisemitismului”, de pe lângă Universitatea Ebraică din Ierusalim) și-a ales ca temă de cercetare sentimentul antievreiesc în contextul evoluției ideologiei naționaliste în România interbelică. În acest scop – în atmosfera irrespirabilă de la sfârșitul anilor '80 –, Leon Volovici, de data aceasta în postura de „cercetător

străin”, a întreprins lungi călătorii de documentare, studiind publicațiile interbelice arestate în „Fondurile speciale” ale B.A.R. și ale Bibliotecii Universitare din Iași. Lucrarea care a rezultat în urma acestei cercetări a apărut inițial în limba engleză, în Anglia (Ed. Pergamon, Oxford, 1991) și, ulterior, în limba română, în Germania (în revista „Dialog”, 1993), dar abia acum, la Ed. Humanitas, a căpătat „chipul” pe care îl merită. Cartea este precedată de o scurtă dar judicioasă „Notă a editorului”, semnată de Gabriel Liiceanu, din care citez: „(...) așa cum au existat cititori care au hotărât că a publica volumele lui Eliade, Cioran, Noica sau Nae Ionescu este semnul inconfundabil al angajării „la dreapta”, vor apărea acum alții, convinși că publicarea volumului de față ne plasează iremediabil în logica tradiționalului „complot francmasonicesc”, în orice caz, într-o vinovată eclipsă a sentimentului național”.

siuni menite să abată atenția de la adevărata urgență: studierea neo-comunismului iliescian al anilor '90.

Dar, chiar dacă am admite criteriul „comenzii sociale” în domeniul studierii istoriei, cred că analiza mecanismelor care au produs ambele derapaje, spre ambele extreme este la fel de „urgentă”. Democrația românească (atita cită este) se află pe muchie de cuțit, fiind pindită de ambele extreme, și ar trebui prezentate și înțelese ambele pericole.

În fine, nu văd nici un motiv pentru ca păcatele anilor '30, de exemplu, să fie studiate în locul celor ale anilor '30. Astfel de studii nu sînt concurențiale (după principiul *sus-sau*), ci complementare (după principiul *și-și*). Studiile semnate de Leon Volovici sau Zigu Ornea, de exemplu, privind legionarismul românesc, nu stînjenesc (cel mult ajută) pe cele ale lui Vladimir Tismăneanu, de exemplu, privind comunismul românesc. „Din

fac din neputința de a adopta o atitudine obiectivă, circumscrișă coordonatorilor cultural-politice proprii epocii analizate; sau, pur și simplu, din neputința – atît de omenească – de a face abstracție de traumele Holocaustului din anii '40. Este ceea ce voia să explice și Mircea Eliade, chiar dacă încerca astfel să justifice ceea ce nu poate fi justificat: vinovata-i tăcere de după război. „Nu cred că se poate scrie o istorie obiectivă a mișcării legionare – nota Eliade în 1978, într-o scrisoare adresată lui I.P. Culianu – și nici un portret al lui [Corneliu Zelea Codreanu]. Documentele la îndemînă sînt insuficiente. În plus, o atitudine „obiectivă” poate fi fatală autorului. Astăzi nu sînt acceptate decît apologiile (pentru un număr infim de fanatici, de toate națiile) sau execuțiile (pentru majoritatea cititorilor europeni și americani). După Buchenwald și Auschwitz, chiar oamenii cinstiți nu-și mai pot îngădui să fie „obiectivi...”.

Parțial, M. Eliade are dreptate, dar – pe de altă parte – nu putem considera că lagărele din Auschwitz-ul german sau, *mutatis mutandis*, ghetourile din Transnistria românească au fost o fatalitate, nici o creație impersonală sau a citorva psihopați, în ambele cazuri fiind vorba de materializarea unor mentalități antisemite și ideologii rasiste. Legile discriminatorii și pogromurile, deportările și lagărele, într-un cuvînt, Holocaustul, n-ar fi fost, poate, posibile fără toată publicistica antisemită și fără toată propaganda ultranaționalistă a anilor '20 și '30. Se spune că intelectualii (pro)legionari din deceniul al 4-lea nu au prevăzut evoluția ideologiei îmbrățișate și nici ororile făcute în numele ei la sfîrșitul anilor '30 și începutul anilor '40. Dar nu este aceasta o imensă gafă politică?! N-ar trebui să fie măcar constatată?! În ceea ce-l privește pe M. Eliade, biograful său american, Mac Linscott Ricketts, a făcut-o în 1988: „În nou’ său entuziasm pentru Legiune (...), Eliade și-a pierdut simțul perspectiv și și a trecut cu vederea lipsurile doctrinelor și practicilor mișcării” (monografie M. Eliade, New York, 1988, vol. 2, p. 925).

În fine, Leon Volovici nu face greșala de a vedea păcate acolo unde ele nu există și nici de a minimaliza teziat valoarea incontestabilă a operei „generației '27”. Există această tendință abuzivă, căreia nu i-au rezistat nici Ivan Strenski (*Four Theories of Myth in 20th Century History*, New York, 1987), nici Daniel Dubuisson (*Mythologies du XXe siècle*, Lille, 1993), nici alții care s-au căzînit și convîngă că opera științifică a lui M. Eliade, de exemplu, ar fi infestată de morbul ideologiei fasciste și minată de „ontologii antisemite”. Nu întotdeauna însă ganița dintre demersul politic și cel științific sau literar este permeabilă și nu întotdeauna eșecurile biografice se traduc în eșecuri bibliografice (sînt cunoscute controversele privitoare la Heidegger, Paul de Man, Celine ș.a.). Scriind în 1990 despre Emil Cioran și strălucita generație căreia îi aparține, Dan C. Mihăilescu a găsit formularea adecvată: „Nimeni nu poate nega valoarea intelectuală extraordinară a acestei generații în numele sîngerului eșec politic, după cum nimeni nu are dreptul să abluționeze păcatele ei în numele valorii spirituale” (prefață la E.M. Cioran, *Revelațiile durerii*, Cluj, 1990).

ANDREI OIȘTEANU

CRONICA DE CARTE

INFELIX CULPA: naționalism și antisemitism în România interbelică

Reflecții pe marginea cărții lui
LEON VOLOVICI, *Ideologia naționalistă
și „problema evreiască” în România anilor '30*,
Editura Humanitas, 1995

Sub zodia urgenței

O altă prejudecată încetățenită astăzi în România este cea care operează cu „criteriul urgenței”. Cu alte cuvinte, analizele și cercetările privind derapajul unor intelectuali spre extrema dreaptă nu ar fi acum recomandabile, pentru că subiectul nu ar fi o urgență, așa cum ar fi derapajul altor intelectuali spre extrema stîngă. Ba chiar se susține ideea că prezentarea păcatelor legionarismului interbelic nu ar fi decît o „perdea de fum”, o simplă diversivă – pusă la cale, evident, de „judeo-masoni”, de „stingști”, de „antinaționalisti” – pentru a oculta, a camufla, a minimaliza sau (ceea ce e mai grav) pentru a justifica păcatele comunismului postbelic. În mod surprinzător, nume importante ale publicisticii contemporane au sugerat sau chiar au susținut astfel de idei.

După părerea mea, ambele teorii sînt inoportune, dar dacă în privința auzei de „acțiune fumigenă” comentariile sînt prea de tot inutile, în ceea ce privește „criteriul urgenței” merită, cred, să mă opresc puțin. În primul rînd, istoria n-ar trebui să caute adevărul – așa cum a făcut-o de multe ori, mai ales în ultimele cinci-șase decenii – după criteriul necesității și al interesului (fie el politic, național, etnic sau de altă natură). Nu numai Justiția trebuie să fie imparțială, ci și istoria.

În al doilea rînd, nu putem admite că studierea, să zicem, a istoriei moderne a României este mai importantă (mai „urgentă”) decît studierea, să zicem, a istoriei antice sau medievale. Pe de altă parte, există voci care susțin că nici studierea comunismului gheorghiu-dejist din anii '50 n-ar fi urgentă; urgentă ar fi studierea comunismului ceaușist al anilor '70-'80, în timp ce alte voci se declară convise că toate acestea n-ar fi decît diver-

respect pentru adevăr și din teama de recidivă istorică – observa corect Gabriel Liiceanu – trebuie să dobîndim acest nou loc al discursului: unul în care memoria morții lui Mircea Vulcănescu în pușcăriile comuniste să nu ne împiedice să discutăm legionarismul lui Mircea Eliade; dar, deopotrivă, unul în care discutarea „urii” din deceniul al patrulea să nu oculteze șirul de crime întins de comunism peste România vreme de mai bine de patru decenii”.

Criteriul „urgenței” sociale ne face de multe ori să uităm o evidență, și anume că nu s-a epuizat, ci modul în care este tratată face un studiu mai mult sau mai puțin valoros. Or, din acest punct de vedere, cartea lui Leon Volovici are merite incontestabile. Este o carte de istorie a mentalității antisemite în România interbelică și – în afara unor virtuți clasice pentru un studiu de acest gen (documentat, riguros, analitic) – lucrarea are unele merite deosebite. Autorul face o analiză nu numai nuanțată și echilibrată, dar chiar „rece”, de „chirurg insensibil”; el se supune unui dificil efort de obiectivare, reușind să-și golească discursul de trăiri emoționale și de porniri justițiare (ceea ce, pentru un cercetător evreu care studiază forme viscerele și maniacale de evreofobie, este un fapt remarcabil). Tocmai aceste „lipsuri” fac demersul mai eficient și mai convingător.

Capcane evitate

Nu în ultimul rînd, autorul reușește să nu cadă în capcana de a măsura mentalitățile anilor '30 cu unități de măsură specifice mentalităților actuale (cu trăsăturile lor distincte: democrație, drepturile omului, drepturile minorităților etc.), și mai ales tragicele experiențe a două dictaturi sîngerose. Ar fi fost o translație abuzivă de optică, pe care mulți alții o

Ziua generalului

Despre generalul rus Lebed se vorbește mult și în multe feluri. El este „cel mai fatimos și mai obraznic ofițer” al Armatei Ruse – scria deunăzi *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Numit în fruntea Armatei a 14-a din Transnistria separatistă, cu trei ani în urmă, după declanșarea conflictelor armate dintre forțele Chișinăului și separatiștii rușofoni ai soviet-comuniștilor de la Tiraspol, Lebed s-a remarcat prin prestații energice, un simț special a disciplinării anturajului și unul, și mai special, de *trouble-maker*. L-a criticat pe Elțin pentru luxism, pe democrații ruși ai lui Quidar pentru occidentalism antirusesc; pe ministrul Apărării, Graciov, pentru incompetență. A acuzat cu duritate regimul de la Moscova după invazia în Cecenia și a amenințat Occidentul la sfârșitul lunii aprilie a.c. că încercările de extindere spre răsărit a Alianței Nord-Atlantice vor duce la declanșarea celui de-al treilea război mondial. Neobișnuitul Lebed e ursuz, arată ca un boier abrutizat, acordă interviuri rar și pe sprinceană, puse în scenă cu scopul de a-și intimida privitorii, neconvențional și pitoresc în discurs, pe care-l colorează, după nevoi, cu acente antioccidentale și antibirocratice, în tradiția retorică, dar și în avanscena unei Rusii sumbre, de mare putere imperială și militară confruntată cu pierderea rangului. Fostul veteran din Afganistan și-a făcut la Moscova, în acești trei ani de comandă în fruntea Armatei a 14-a, mulți dușmani; în sinul Puterii, și îndeosebi în persoana ministrului Apărării, Graciov. Dar și-a făcut și legiuni, armate chiar, de admiratori de-a lungul și de-a latul Rusiei. Lebed este considerat de mai multă vreme eroul care vine, omul care, instalat la Kremlin, de exemplu, în locul lui Elțin, ar putea salva Rusia, punând ordine în țară.

Personajul vizează în mod clar, de mai multă vreme, o postură politică; sint vremuri tulburi, cînd populism-naționalismul și neoimperialismul găsesc rapid aderenți și, sau mai ales, în Rusia. Spre deosebire de un Jirinovski, pentru mulți ruși Lebed e un om de arme, care a dovedit că știe să lupte. Revenirea lui Lebed în actualitatea imediată îi se datorează, desigur, din nou.

La 31 mai și-a înaintat demisia din funcția de comandant al Armatei a 14-a. La 1 iunie, rivalul său de la Moscova, ministrul Apărării, Graciov, i-a aprobat demisia. Dacă Elțin își va pune la rîndu-i semnătura pe cererea lui Lebed (doar el îl va putea demite definitiv, pentru că e comandantul suprem al forțelor armate), generalul-locotenent Lebed va înceta să fie căpătania celei mai paradoxale forțe rusești; situată într-o republică independentă, Republica Moldova, la sute de kilometri de frontiera rusească, Armata a 14-a a supraviețuit dizlocării URSS, fiind și amintirea, dar și prevestirea unei teribile constelații: Marea Rusie, prezentă încă în punctele sensibile ale fostului imperiu sau ale fostei zone de influență est-europeană, care, prin potențialul său militar, rămîne în continuare cea mai serioasă amenințare la adresa securității Moldovei, Ucrainei și României. Armata a 14-a a fost creată de URSS ca forță de intervenție în eventualitatea unui conflict cu NATO în Balcani. Efectivele sale sînt limitate – două pînă la patru mii de soldați și ofițeri –, dar capacitatea de luptă și pregătirea a Armatei, gradul său de instrucție și disciplină o transformă într-un instrument redutabil în cazul unei intervenții militare. Acordurile mai vechi de retragere în Rusia a Armatei a 14-a dintr-o parte Moldova și Rusia, deși semnate, n-au fost și nu par să fie revede și ușor ratificate de ruși. Lebed a spus-o el însuși în mai multe rînduri: Armata a 14-a rămîne „o

cheie a Rusiei în Balcani”. În aprilie 1995, ministrul Apărării, Graciov, a hotărît să reducă proporțiile Statului Major al Armatei de la Tiraspol. Această situație ar fi antrenat și înlocuirea din funcție a comandantului Lebed, un general-locotenent devenit prea mare pentru o armată atît de mică.

Lebed și-a devansat superiorii, prezentîndu-și demisia. În chiar această perioadă, mandatul Armatei de la Tiraspol a fost serios criticat de reprezentanții OSCE în misiune în Moldova. Ungurul István Gyarmati, în numele Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, a declarat în 26 mai la Chișinău că retragerea Armatei a 14-a din Transnistria nu este condiționată nici de soluționarea conflictelor politice dintre Republica Moldova și separatiștii transnistreni și nici de numirea unor noi conducători la Chișinău și Tiraspol, așa cum voia Lebed. Acesta din urmă a impus, ce-i drept, în 1992, după numirea sa în fruntea Armatei, pacea în Transnistria. „O pace rece”, confirmată și de Elțin la Budapesta, de fapt o permanentă amenințare la adresa Republicii Moldova și a țărilor din jur. Viforul general, încolțit de decizii, acorduri și semnături politice vizînd retragerea Armatei a 14-a, a cochetat și cu transformarea trupelor sale în forțe de menținere a păcii. Pînă acum n-a mers. Forțele de menținere a păcii (a repetat-o și expertul OSCE Gyarmati la 26 mai la Chișinău) trebuie să fie multinaționale, nu să aparțină unui singur stat, și să aibă o instrucție adecvată; or, Armata a 14-a a avut și continuă să aibă doar un mandat de ofensivă, respectiv defensivă, în cazul unui război.

Miza generalului Lebed, atunci cînd își dă demisia, e deci complexă. Frustrat de decizii politice pe care le disprețuiește și de scrutinul internațional pe care-l sîdează, Lebed vizează, cu siguranță, în perspectiva alegerilor prezidențiale rusești din 1996, o menire mult mai importantă. Sînt destui care i-o prevăd sau doresc. Sînt mulți cei care-i stau în cale. Ieșirea generalului Lebed în arena politică din metropolă nu va fi de bun augur. Și în august 1991, și în octombrie 1993, noaptea generalilor a eșuat la Moscova. Dar poate le-a sosit ziua.

Consiliul 22:
MONICA LOVINESCU
VIRGIL IERUNCA
MIHAI ȘORA
GABRIEL ANDRESCU
SORIN ANTOHI
MIHNEA BERINDEI
ANDREI CORNEA
H.-R. PATAPIEVICI

Redacția:
Redactor-șef:
GABRIELA
ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjunct:
RODICA PALADE
Director artistic:
DAN PERJUVSCHI
Șef secție politică:
HORAȚIU PEPINE
Șef secție socială:
OANA ARMEANU
Redactori:
CEZAR
PAUL-BĂDESCU
DIANA TURCONI
Tehnoredactor:
ALEXANDRU CIRIP
Secretar general
de redacție:
LAURA TOMA
Corectori:
RADU DOBÂNDĂ
Procesare text:
FLORIAN TOROPOC
Director difuzare:
MIRCEA IONESCU
Difuzare:
CONSTANTIN SATALLA
Fotoreporter:
IULIAN PUIU

Rubrici permanente:
EMIL HUREZEANU,
N.C. MUNTEANU
(comentarii politice),
ILIE ȘERBANESCU
(comentarii economice),
RALUCA
STROE-BRUMARIU
(Parlament),
MARIAN CHIRIAC
(săptămîna politică),
CEZAR BALTAG
(istoria religilor),
DAN C. MIHĂILESCU
(cronică literară),
ERWIN KESSLER
(cronică plastică).

Corespondenți:
IOAN MUȘLEA (Cluj),
DANIEL VIGHI
(Timișoara), DINU
MIHAIL (Chișinău), ION
MIRON DAMIAN (Paris),
WILLIAM TOTOK
(Berlin), ADRIAN
NICULESCU (Milano),
MIHAI POPA
(Budapesta).
**Tehnoredactare
computerizată: „22”.**
Tipărit la FED
**Redacția și
administrația:**
București,
Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08,
614.17.76; Fax
311.22.08,
e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele
nepublicate
nu se restituie

ISSN-1220-5761

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ BUCUREȘTI

Din partea candidaților se așteaptă să îndeplinească următoarele:

- Pregătire la nivel superior într-un domeniu artistic;
- Experiență managerială în domeniul cultural;
- Cunoașterea a cel puțin două limbi de circulație internațională (obligatoriu una să fie limba engleză);
- Abilități în utilizarea calculatorului.

anunță
scoaterea
la concurs
a postului de
DIRECTOR

Pentru înscrierea la concurs și selecție, este necesară trimiterea unui dosar care va cuprinde:

- Copie după diploma de absolvire;
- Curriculum Vitae;
- Eseu (realizarea unei schițe de program pentru activitatea Centrului Soros pentru Artă Contemporană – maxim 2 pagini).

Dosarul va fi trimis la următoarea adresă: București, Căsuța Poștală nr. 1-827, pînă la data de 15 iunie 1995

ECONOMIȘIȚI PÎNĂ LA 33% ABONÎNDU-VĂ DIRECT LA REDACȚIE

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

- 11% **5.000 lei** cu expediere prin poștă
- 14% **4.500 lei** cu ridicare de la redacție
- SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:
- 29% **4.000 lei** cu expediere prin poștă
- 33% **3.500 lei** cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.* Adevărurile (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.* Abonamentele se pot achiziți și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12 (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
- Europa de Est	40 \$	20 \$	10 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalențial în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.